ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝ ᲞᲝᲚᲘᲢᲘᲙᲐ, ᲡᲐᲛᲔᲪᲜᲘᲔᲠᲝ ᲓᲐ ᲡᲐᲚᲘᲢᲔᲠᲐᲢᲣᲠᲐ ᲨᲔᲮᲐᲢᲔᲑᲘᲡᲐᲜ ᲓᲐᲬᲧᲔᲑᲘᲡ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲥᲝᲠᲜᲘᲚᲘ ᲓᲦᲔ

№ 39 ᲡᲔᲥᲢᲔᲛᲑᲔᲠᲘ 15 1896 წ. № 39

ᲨᲘᲜᲐᲐᲠᲡᲚᲘ: უცხოეთიდან. სოფელი და სასოფლო სკოლა გერმანიაში (შემდეგი) ნ. ეორდანისა.—სხვა-დასხვა ამბავი.—„ᲙᲐᲕᲙᲐᲖᲘᲡ“ კორესპონდენტებისა.—ჩემს მეზობს, ლეკსი ბ. დავთაშვილისა.—წერილი ოდესიდან მამრა, ან. მარაგ სიდამონერისაგან.—ᲛᲔᲜᲔᲯᲘᲡᲗᲐᲜ ᲓᲐᲛᲔᲚᲐᲗ ᲒᲣᲯᲘᲡᲐ.—ᲛᲘᲜᲐᲬᲔᲠᲘ ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡᲐ.

მუშაო კაბინეთში მაქვსო. უფროს მასწავლებელს ანბარი მესამე და მეოთხე განყოფილება უმცროსს პირველი და მეორე. მოწაფეთა რიცხვი 92, ამათში 60 პირველ კლასშია. ჩემ შესალაზე ბავშვებმა ყურები აიკვეტეს და დამაშტერდენ, მეც მასწავლებელმა მათი ყურადღება მაშინვე ქარტას მიაპყრა და გააგრძელა გაკეთილი. ეკოკრაფიის სწავლება ასე მიმდინარეობს: მასწავლებელს ეკრანშია გაფუჯი ინდენ ნაწილთ, რამდენიც დიდი მდინარეებია, და თითოეულ ნაწილს ასწავლის. დღეეანდელი გაკეთილი შეიცავს რაინის ხეობას. კითხვა: ჩამოთვალეთ რაინის ნაპირას მდებარე შესანიშნავი ქალაქები, ცეხე-სიმაგრენი და შეენიერი ბუნებით შემკული ადგილები. ბავშვებს ფიქრთ დაფასთან და უკვეს.—რით არის შესანიშნავი ქ. მეცე? პასუხი: მით რომ ნაპოლეონ მესამე დამარცხდა და ქალაქი აიიღეო.—რომელ რიცხეს?—2 სექტემბერს.—რა ხეობები იკითხ კიდეე?—ელბის. მეორე შეენიერი შეეფდა ელბის ხეობის შესწავლას. ეს გაკეთილი გათავდა 9 საათზე და მესამე განყოფილების ბავშვიაენ ენ შემოვიდენ ენ სულ-განაბულად დასხეენ თავიანთ ალაგს. მასწავლებელმა მითხრა: ახლა კი უნდა წარგაგზავნო ბავშვების წინაშეო. მეც დეეთანხმე, ანა, ეწიალოთ რა ეკოგრაფიის მკოდნენი არიან თქვენი მოწაფეები-მეთქი, ეუთხარი. მასწავლებელი კითხავს: ანა, ენ მეტეეს სად არის კეკასია? მეოთხე განყოფილების ბავშვმა ხელი აიწეერეს. წამოხტა ერთი და მკეირცხლათ ხაზლერები შემოუარა,—ანა, ენ მეტეეის რა და რა ხალხი სცხოვრენს კეკასიაზე? ბავშვმა ჩამოთვალეს: ტუსები, თათრები, ჩერკეზები და სომხები.—კიდეე? შესძახა მასწავლებელმა. ბავშვი დაფიქრდენ; ეიკაცამ წამოიძახა ქართველები. რით არის შესანიშნავი ქართველი ხალხი? ანა ყველამ ხელი აიწეერა. წამოდგა ერთი ქალი: ქართველენი შესანიშნავი იმით, რომ ყველაზე უფრო შეენიერი მთელ დედამიწაზე.—ეი და, ეს სტუმარი ქართველია, დაატანა მასწავლებელმა. ბავშვმა შექმნეს ერთი ჩუქჩეული; მე კი მასწავლებელს საკედელი განუცხადე: რატომ გამაწოლე ბავშვის წინაშე-მეთქი. მან სიცილი დაიწყო, ჩვენ სახელმძღვანელოში ქართველების შესახებ ამის მეტი არაფერი წერიაო. მე ეკითხე: ეს სიდან წარმოდგება, რომ დიდებს ვერ გაეკგბინე ჩემი ეინაობა, როცა ქართველს სახელით გვეკანი, მაშინ რადეესაც ბავშვმა ეკოკრანიამ-მეთქი.—ეს უკეველად ის ტუმ, რომ სკოლაში ნასწავლი ეიწეჭდებათ. მით უფრო რომ მთელ სეკოცხლეში ქართველობის შესახებ ვერას წაეკითხავ და გაიკონებო,—მომიგო მასწავლებელმა. [illegible] მასწავლებელმა დასაწერათ მიეცა ერთი სასიმღერო ლექსი, მეოთხე განყოფილების კატეხიზმოს გაკეთილი აქეს, [illegible] ადგილობრივი მღვდელი ასწავლის ეკლესიაში. მესამე განყოფილება შეუდგა წერას, დანარჩენი კი ეკლესიაში ვეფეკეზარეთ. მასწავლებელი მოეკალა ფორტეპიანოსა და დაკრა, ბავშვმაც ხმა ააყოლეს და ერთი საკლესიო საგალობელი იგალობეს. ამ დროს შემოვიდა მღვდელი, ჩაეგო ბავშვს შეა და დაიწყო კატეხიზმოს ახსნა. ყველას სახელმძღვანელო უპირეს და თვალ-ყურს ადეეგნენ. ახსნა გათავდა, ენ ენ ენ

გაკეთილი დიოწყო ათ საათზე. ბავშვები რიგ-რიგად ამბობენ გადაწერილ ლექსს ზეპირათ, იმავე დროს მეორე რიგის ბავშვებს დაწერილი დაფა მასწავლებელთან გამოაქვთ ვასასწორებლათ. ის კიდე�ა ასწორებს და კიდეরეა ყურს უგდებს. მეოთხე განყოფილების რამდენიმე შეგირდი დაეტოვებინა, რადგანაც საანგარიშო რიგანაკი ვერ გამოეკანათ. ამათ გასაწორებს თავიანთი შეცდომები, უწერენენ მასწავლებელს და წაიღებენ. შემდეგი გაკეთილის დროს ბავშვებმა ამოიღეს სახელმძღვანელო, წოდებული „საკითხაკი წიგნი“ (Lesebuch), რაკი ჩვენ „ბუნებისკარის“ წაკითხვა (სახელმძღვანელოების შესახებ ქვეითი მოგილაპარაკებთ). გადამლეს ეკოგრაფიის განყოფილება და შეუდგენ „გერმანიის სახელმწიფოს“ კითხვას. თითოეული თითო წინადადებას კითხულობს, შემდეგ იკეთება წაკითხული გარჩევა. პირველად სახელი არსებითი. შეგირდი კითხულობს მხოლოთ სახელი არსებითი ნაცვალებს და არჩევენ როგორ იწერება, რა სქესისაა და სხვ.; შემდეგ ამნაირადვე ეარჩევენ შესმენილს, ზმნას და სხვ. წიგნები შეინახეს და დაუბი ამოიღეს. დიოწყო დიქტანტი. მასწავლებელი ამბობს სამ-ოთხ სიტყვას ერთიდ (არა მთელ წინადადებას), ერთი შეგირდთაგანი იმეორებს და მერე წერენ, ასე ბოლომდის. წერა გათავდეს და დაუბები ერთ-ერთ მოსწავლეს გაუცვალეს, გადამლეს წიგნი და დაწერილი ორიგინალს შეუდარეს. შეცდომებს ხაზი გაუსვეს და დაუბი ისევ პატრონებს ჩაბარეს. მასწავლებელი ეკითხავს: ვის არა აქვს შეცდომა? უმრავლესობა ხელს აშვერს. ვის აქვს ერთი? რამდენიმემ ხელი აიშვერა. ორი? ორმა აიშვერა ხელი, სამი? არც ერთს. ბავ. — „ბავსორო ვო! ეა ბავშვებსაც სჩანს. როდ გასაწორეს. ნახეკენი საათი კიდეე ანგარიშის გაკეთილის მოანდომეს. განსაკუთრებით დიდი ციფრების წაკითხვა და დაწერას. 12 საათზე გათავდა და ბავშვებიკ სახლში წავიდენ.

მეოთხეელ მოვიგონებთ, რომ თითოეული განყოფილება შედგება ახალი გადმოყვანილი და ძველი მოწაფეებიდან. მასწავლებლის კითხვები და განსაკუთრებით ყურადღება მიმართულია უკანასკნელებისაკენ, ესენი უკეთენ, პირველნი უსმენენ, ამათ ეშველათ შეეგუებათ რაიმე სასახლო. ხოლო წერაში და კითხვაში კი ორიგენი ლებულობენ მონაწილეობას. ერთი სიტყვით, მასწავლებლის მიზანია ძველებს ერცელი და ბეჯითი ცნობა მისცეს ამა თუ იმ საგანზე, პატარებს კი საზოგადო წარმოდგენა, რომ მომავალ წელს ამათაც ერცელად ასწავლოს.

სიტყვა „ძველი“ ან „ახალი“ მოწაფე აქ ხმარებაში არ ხარ. ამათ მაგიერ ხმარობენ ზოლოვანებს. მაგ., 7 წლის უფროსი პირველ განყოფილებაშია; 8 და 9 წლის უფროსი მეორეში და ასე ამნაირად. როცა გებულობს, აი, ეს ბავშვი 10 წლისაა, ამით იმასაც გებულობ, რომ ის მესამე განყოფილებაში ერთი წელი ზის, 11 წლის კი იმავე განყოფილებაში ორი წელია, რადგანაც ერთ და იმავე საგანს ორ ხელ სწავლობენ. ბავშვს ერთ და იმავე ალაკის ორ-ხელ დარჩენა იშვიათია, ძალიან გამოჩერჩეტებული უნდა იყოს, რომ ორ წელს საგანი ვერ შეისწავლოს და შემდეგ განყოფილებაში ვერ გადავიდეს. ასეთი მაკალითი ძალიერ იშვიათია. მასწავლებელმა მითხრა: 9 წელია აქ ვარ და ასეთი შემთხვევა არ მქონია; თუ რომელიმე ბავშვს სისუსტეს შეეტყობა, იმას განსაკუთრებით ეასწავლი გაკეთილებს შემდეგ და ამნაირათ მოკლე დროში ამხანაგთ ვაფთანასწორებენა.

ნ. ყორდანია.

(შემდეგი იქნება)

სხვა-და-სხვა ამბავი.

ᲔᲠᲔᲕᲜᲘᲡᲘᲜᲘᲡ სპატრიარქოისა „არარატ“ ეუწყება, რომ თანახმათ ცნობისა, რომელიც მიიღო სომეხთა კათოლიკოსმა შინაგან საქმეთა მინისტრისაგან, უცხო აღსარებათა დეპარტამენტის დირექტორი, ბ. მასალოვი და „პეტერბურგის უწყებათა“ რედაქტორი, თავადი უხტომსკი მიდიან ეჩმიაძინში სახელდობ ზოგიერთ სომხურ სასწავლებლების მდგომარეობის გასაცნობლათ (Нов. Обоз.).

* * *

დაგიდეა შემოდგომა და ყველა სწავლის მსურველები ბინაედებიან. მგონი არ არის ისეთი სასწავლებელი, რომელსაც გარს არ დაეტოვებინა უადგილობის გამო ყმაწვილები ისე, რომ ზოგმა ატეხა კიდეც ლაპარაკი კერძო გიმნაზიის გახსნაზე. მეტადრე საქალაქო სკოლები ჩაეარდენ განსაცდელში, როგორც ამბობს „Тиф. Листокъ“-ი, მთხოვნელი ყოფილა 600 და მიეღიათ მხოლოთ 240 სხვა-და-სხვა მიზეზების გამო. ავრეთვე იწყება სახალხო კითხვები და საკერეარო სკოლებში სწავლა, მაგრამ კარაკი იქნება ყურადღება მიაქციონ, რომ ყველასთვის გასაგებათ მოიწყოს ეს საქმეები.

* * *

ჩვენ საქალაქო ინსტიტუტში ემატება 13 სტი-

ᲞᲘᲜᲓᲘᲐ ᲘᲛ 104 ᲚᲘᲢᲠᲘᲜᲓᲘᲐᲜ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲪ ᲐᲠᲘᲡ ᲓᲐᲜᲘᲜᲗᲔᲚᲘ ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲠᲣᲡᲔᲗᲘᲡ ᲘᲜᲡᲢᲘᲢᲣᲢᲔᲑᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲡᲐᲛᲔᲓᲠᲝ ᲬᲣᲗᲘᲗᲔᲑᲘᲗ.

***

ᲓᲘᲓᲘ ᲮᲐᲜᲘᲐ ᲘᲡᲘᲗᲘ ᲫᲕᲘᲚᲘ ᲛᲘᲬᲘᲡ-ᲫᲕᲠᲘᲡ ᲐᲠ ᲛᲝᲛᲙᲚᲬᲠᲘᲑᲘᲗᲐᲠᲗ, ᲠᲝᲒᲝᲠᲪ ᲘᲧᲝ 10 ᲔᲚᲒᲘᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲓᲘᲚᲘᲡ 7 ᲡᲐᲐᲗ. ᲓᲔ 50 ᲬᲐᲛᲘᲗ. ᲮᲐᲚᲮᲘᲡ ᲓᲐᲜᲘᲜᲗᲔᲚᲘᲗᲐ ᲒᲐᲛᲝᲠᲩᲐᲚᲐ ᲮᲐᲚᲮᲘᲡᲒᲐᲜ, ᲒᲝᲜᲬᲐᲜ ᲭᲘᲠᲔ ᲒᲘᲒᲘᲫᲔᲑᲐ ᲗᲐᲕᲘᲡᲖᲔ. ᲘᲛ ᲓᲠᲝᲡ ᲗᲮᲝᲖᲘᲔᲠᲗᲘ ᲡᲐᲡᲬᲐᲚᲒᲚᲔᲑᲨᲘ ᲓᲐᲜᲘᲗᲮᲕᲘᲡ ᲧᲛᲬᲘᲠᲕᲘᲡᲐᲜ, ᲠᲐᲓᲒᲐᲜᲐᲒ ᲓᲐᲬᲐᲠᲐᲕᲔᲑᲓᲐ ᲨᲔᲛᲝᲜᲐᲛᲔᲑᲘ: ᲓᲐᲜᲘᲠᲔᲒᲐ ᲙᲘᲓᲔᲚᲘᲡ, ᲓᲐᲜᲘᲛᲔᲦᲐ ᲨᲣᲨᲘᲗᲘ ᲓᲐ ᲩᲐᲛᲝᲪᲘᲪᲮᲚᲔᲑᲣᲚᲘ ᲒᲐᲯᲠᲘᲗ ᲨᲔᲢᲠᲘᲚᲘ ᲪᲔᲚᲔᲑᲘ ᲗᲮᲘᲗᲘᲡ ᲮᲐᲚᲮᲨᲘ. ᲩᲕᲔᲜ ᲐᲠ ᲩᲐᲛᲝᲗᲕᲚᲘᲚᲘᲗ ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲓᲐᲬᲐᲠᲐᲕᲔᲑᲣᲚᲘ ᲨᲔᲛᲝᲜᲐᲛᲔᲑᲘᲡ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲓᲐᲜᲘᲠᲔᲒᲐ ᲮᲐᲚᲮᲘ. ᲩᲕᲔᲜ ᲐᲠ ᲩᲐᲛᲝᲗᲕᲚᲘᲚᲘᲗ ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲓᲐᲬᲐᲠᲐᲕᲔᲑᲣᲚᲘ ᲨᲔᲛᲝᲜᲐᲛᲔᲑᲘ, ᲘᲡ ᲙᲘ ᲣᲜᲓᲐ ᲔᲗᲥᲕᲐᲗ, ᲠᲝᲛ ᲣᲛᲪᲘᲢᲔᲡᲘ ᲜᲐᲬᲘᲚᲘ ᲓᲘᲓᲘᲡᲠᲘᲜᲘ, ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲨᲔᲜᲝᲑᲔᲑᲘᲐ. ᲠᲐᲡ ᲘᲢᲧᲕᲘᲐᲜ ᲐᲮᲚᲐ ᲩᲕᲔᲜ ᲗᲮᲘᲠᲝᲗ-ᲛᲝᲛᲔᲪᲘᲠᲔᲑᲘᲗ, ᲠᲝᲛᲚᲔᲗᲐᲪ ᲡᲘᲪᲘᲔᲚᲐᲗ ᲐᲠ ᲩᲛᲝᲜᲬᲘᲗ, ᲠᲝᲓᲡᲐᲪ ᲔᲛᲘᲗᲐᲗ, ᲠᲝᲛ ᲩᲕᲔᲜᲘ ᲬᲘᲜᲐᲞᲐᲠᲘ ᲓᲘᲓᲘᲡᲠᲘᲜᲘ, ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲨᲔᲜᲝᲑᲔᲑᲘᲐ. ᲠᲐᲡ ᲘᲢᲧᲕᲘᲐᲜ ᲐᲮᲚᲐ ᲩᲕᲔᲜ ᲗᲮᲘᲠᲝᲗ-ᲛᲝᲛᲔᲪᲘᲠᲔᲑᲘᲗ ᲓᲘᲠᲘᲜᲘ, ᲠᲝᲛᲚᲔᲗᲐᲪ ᲡᲘᲪᲘᲔᲚᲐᲗ ᲐᲠ ᲩᲛᲝᲜᲬᲘᲗ, ᲠᲝᲓᲡᲐᲪ ᲔᲛᲘᲗᲐᲗ, ᲠᲝᲛ ᲣᲛᲪᲘᲢᲔᲡᲘ ᲜᲐᲬᲘᲚᲘ ᲓᲘᲓᲘᲡᲠᲘᲜᲘ. ᲠᲐᲡ ᲘᲢᲧᲕᲘᲐᲜ ᲐᲮᲚᲐ ᲩᲕᲔᲜ ᲗᲮᲘᲠᲝᲗ-ᲛᲝᲛᲔᲪᲘᲠᲔᲑᲘᲗ ᲓᲘᲠᲘᲜᲘ, ᲠᲝᲛᲚᲔᲗᲐᲪ ᲡᲘᲪᲘᲔᲚᲐᲗ ᲐᲠ ᲩᲛᲝᲜᲬᲘᲗ, ᲠᲝᲓᲡᲐᲪ ᲔᲛᲘᲗᲐᲗ, ᲠᲝᲛ ᲣᲛᲪᲘᲢᲔᲡᲘ ᲜᲐᲬᲘᲚᲘ ᲓᲘᲓᲘᲡᲠᲘᲜᲘ. ᲠᲐᲡ ᲘᲢᲧᲕᲘᲐᲜ ᲐᲮᲚᲐ ᲩᲕᲔᲜᲘ

„ცვალის“ კორესპონდენციები.

ᲛᲐᲓᲒ. სუფსა (ოზურგეთის მაზრა). ჩვენი სადგურის მახლობლათ, თავად გურიელების მამულში, გაცხარებული თხრა და ძიებაა ნათესია. ძველთაგე შაი ზღვის განპირა მიდამოში, თ-დ გურიელების და ნაკაშიძეების მამულებში, არსებობს ორასამდე გურიაში აგრეთ წოდებული „საკუპრე“, ანუ ნათის წყარობები. ხეე-ხეებში შეხედებით ხოლმე აქა-იქ ამ საკუპრეებს და მაშინათვე იცნობთ, რომ მიწიდან ნელ-ნელა ამოდის ნათესავრეგი წყალი, გუბდება, შაე, მძიმე კუპრ-ნაეთს ზეეთ მოიყენებს და შიგ, ღრო გამოშვებით, პატარ-პატარათ ამოფეთქს ნათის გაზი. ადგილობრივი მცხოვრებლები აგროვებენ და სამნაო საჭიროებისთვის ხმარობენ ამ წყაროებიდან კუპრს, ზოგი კი-დეეაე ჰყიდის.

ამ რამდენიმე წლის წინათ ერთმა უცხოელმა კომპანიამ მოაკვდა ხელი გურიაში ნავთის ამოჩენის საქმეს. მაგრამ ბაზინისა და ადგილობრივ მემატანეთა შორის გაუთავებელმა დავამ დაამშინა ეს კომპანია; უკანასკნელმა ოჯარით გამოართვა ბაზინას მისი საკუთარი ადგილი, სად. ნატანებს მახლობლათ სახელდობრ „იაკობი“, გამართა ზედ მიწის სათხარი ბურღის მოწყობილება, ორთქლის მანქანებით, და გულ-მოდგინეთ შეუდგა ნავთის თხრას. გაიარა რამდენიმე ხანმა და კომპანიისა სხეა-და-სხეა ნაირი დაბრკოლება შეხედა მთაყრობისაგან. მეუშაობა შეწერდა, კომპანია დაიშალა და მთელი სათხარი მოწყობილება გაიყიდა გროშის ფასათ. საქმე მიეუწერა, და მხოლოთ ამ ბოლო დროს ეს საქმე დაიწყეს სხეა ადგილას, თ-დ. გურიელების მამულში, სად. სუფსის მახლობლათ. შედგა ახალი კომპანია, ოჯარით გამოართვეა თ-დ გურიელებს მამული და ამ ბოლო დროს გაჩაღდა საქმე. რამდენიმე თვეი, რაც იქ მცოდნე სპეციალისტები მიწის ბურღს ამუშავებენ და უკვე წაატყდენ ძლიერ სიმდიდრ ნიშნებს: ღონიერათ ამოფეთქა ნავთის გაზმა და ამოიტანა ზეეთი ქვიშა და წყალი. მთელ გურიაში გაისმა ეს სამხიარულო ამბავი და ჩვეულებისამებრ მომეერალი ხალხი სიმეერით დაუხვდა მას:

ლუკმა პური ამოგვერნენ ამ ჩვენ სუფსაშია;
ბათუმში სულ ალარ წავალთ, იაე-ნანინანა!
ნავთი არის, გავმდიდრდებით —აბა ნანინანა!
ღმერთმა იგი ადეკეპიელოს, ეესით აღმოჩნდაო,
ჩვენ რაც შეგვეძინება, დელა ნანინანა!

ამ ბოლო დროს გაეიგეთ, რომ მათი ალმატებულებანი, ბრინკეები ოლდენბურკისა, უფროსი და

სარეგბლო წიგნაკი: „ედფარდ ჯენნერი და ყეაელის აცრა“. ამ ვეარი წიგნაკები ჩვენი ხალხისათეის სწორეთ ფულ-ულის მალამოს შედგენს. მართალია, წინანსიტყეაობაში ავტორი ცოტა არ იყოს ცდება, როდესაც ამბობს: „არა თუ არ გამოკემეული ჩვენში რაიმე წიგნი საზღეარ-გარეთეულ რომელიმე ვამოჩენილ პირის მოღეაწეობის და ცხოვრების შესახებ, არამედ ბეერი—თითქმის ყეელანი—ჩვენ მოღეაწეთაგანე მოკლებულია ამ ვეარ ყურადღებას“. ავტორი რომ კარგათ დაკირეებოდა ჩვენ მწერლობას, ზემო ნათქეამ წიგნაკს არა ერთს ნახავდა, მაგრამ ჩვენ მაინც და მაინც ისეთი ღირიბები ერთ ყოველ ვეარი, მეტადრე სახალხო წიგნაკებთ, რომ სიხარულით უნდა ეეგებებოდეთ ყოველ ახალ წიგნს, მეტადრე როდესაც წიგნის გავრცელება კიდეე სხეა კეთილ საქმეს გეიქადის. ამ წიგნაკის წმინდა შემოსაკეთეი ერთი ნაწ�eი არის დანიშნული ეკ. გაბრიელის ფონდის სასარგებლოთ და მეორე—ქუთაისის მომაეალი სახალხო სამკითხველოსთეის. სანატრელია კიდეე ის, რომ ამ სამკითხველოს არ ეძახდენ დღეის იქით „ზომაეალს“ და მალე გაანახორციელონ ეს საქმე. ჩვენ, როგორც დაკვირეებიეართ, ქუთაისში ხალხისთეის აუცილებელ საჭიროებათ მიეგაჩნია სამკითხველო, რადგან ქალაქის გამგეობის სამკითხველოში ქართული წიგნები თითქმის სულ არა აქეთ; უმეისოთაც ჩვენი გამოცემები ცოტა ეეაქეს და ისიც იქ თითო ეეზმესლიარია და ზოგჯერ მთელი დღეობით უნდა ელოდეს კაცი თუ წაკითხეა სურს.

* * *

ამიერ-კეკასიის რკინის გზის გამგეობას უმაღლესი მთაყრობიდან მიეღია ქაღალდი იმის შესახებ, რომ მუშაობის გამეე ქიპთაურის რკინის გზის შესაკეთებლათ ბ. ტურეგმენკოო და მისი თანაშემეწე გოდზეეიჩი სამართალში მიცემულ იქმენ სხეა-და-სხეა ბოროტ-მოქმედებისათეის.

* * *

ჩვენ ვეგატყობინებენ ახასთუმნიდან: სამშაბათს, 9 ენკენისთეეს, ახასთუმნის ახლო ყაჩაღები თავს დაესხენ ბაღდადის მცხოვრეს ელინეე ფურეცელაძეს, რომელიც მიდიოდა თავის მსახურითურთ სავაჭროთ არდაგანში. ყაჩაღებმა მსახური მოუკლეს, თითონ ფურეცელაძე კი თავს უშეეეა.

უმეროსი ძმ., პირობით შეჰკერიან თ-დ ნაკაშიძეებს და ვაისათ მათ ადგილებში შეუდგებიან ნათთის თხრას.

ი. ნ.

* * *

ს. ᲭᲙᲘᲛ-ᲛᲐᲮᲘᲐᲜᲘ. კარგათ მოეხსენება ,,ᲙᲠᲝᲜᲘᲡ-ᲗᲔᲚᲘ" საზოგადოებას, თუ რანაირათ შეუწუხა სული ᲭᲙᲘᲛ-ᲛᲐᲮᲘᲐᲜᲘᲡ დეპოს ᲭᲘᲜᲘᲡ ᲭᲘᲜᲘᲡ ᲔᲒᲠᲔᲑᲘ. ᲔᲠᲗᲘᲜ დეპოს სახელი ᲒᲠᲣᲜᲢᲔᲚᲘ ᲭᲔᲠᲘᲡ ᲧᲣᲚᲔᲑᲘ ᲔᲒᲠᲔᲑᲘ-ᲩᲐᲠᲘᲚᲘ, და არც ᲒᲐᲜᲘᲪᲮᲠᲔᲚᲘᲐ, რადგანაც ამ დეპოს წყალობით მთელი დღე მუშლ მოკეცილნი სხედან უდაჯრობის გამო. ᲐᲛᲐᲡ ᲒᲐᲛᲝᲜᲘᲦᲘᲜᲐ ᲡᲐᲖᲝᲒᲐᲓᲝᲔᲑᲘᲡᲐ და ᲔᲒᲔᲠᲔᲑᲘ ᲨᲝᲠᲘᲡ. ᲨᲔᲣᲠᲔᲚᲘᲐ რამ-დენიმე ეკᲔᲠᲔ და გᲐᲮᲚᲔᲑᲘᲡ ᲭᲘᲜᲘᲡ-ᲛᲐᲮᲘᲐᲜᲘᲗᲘᲗᲘᲗ ,,ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲓᲔᲞᲝ", ᲩᲐᲬᲔᲠᲔᲑᲘᲐᲜᲘ ᲜᲝᲩᲘᲜᲔᲑᲘ და ᲒᲐᲬᲘᲧᲣᲚᲘ ᲔᲒᲔᲠᲔᲑᲘ, მაგრამ ᲮᲚᲔᲑᲘ ᲓᲐᲠᲩᲔᲣᲚᲔᲑᲘ, რომ ,,ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲓᲔᲞᲝᲔᲚᲘᲔᲑᲘ" ᲐᲪᲧᲣᲒᲔᲑᲘᲡ მას; მალე უᲠᲝᲔᲚᲘ ᲧᲐᲚᲘᲡ ᲨᲣᲜᲘᲡ ᲒᲘᲠᲘᲗᲘ, რომᲚᲔᲑᲘᲡ ᲬᲐᲠᲐᲓᲒᲘᲜᲔᲚᲘ, სადაც ᲧᲐᲠ იყო. ᲨᲣᲜᲘ ᲛᲔᲢᲘᲠᲘ ᲨᲔᲣᲬᲧᲐᲓ ისე, მᲘᲗᲘᲗᲔᲑᲘᲡ, როგორც ,,ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲓᲔᲞᲝᲔᲚᲘᲔᲑᲘ" ᲨᲔᲣᲬᲣᲓᲔᲜ, მაგრამ არ ᲔᲪᲘᲠ რა მიზᲖᲘᲗ ამ საქმეᲛᲘ ᲩᲐᲝᲪᲣᲚᲔᲚᲘ ᲬᲧᲐᲚᲘ დალია. ᲐᲛ ᲛᲝᲜᲘᲗ ᲒᲐᲛᲝᲨᲐᲛᲔᲑᲣᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲐᲮᲐᲚᲛᲐ ᲓᲔᲞᲝᲔᲚᲛᲝᲗᲐ ᲒᲐᲐᲒᲔᲚᲔᲡᲘᲡ ძᲔᲚᲘ ᲒᲖᲐᲨᲘ სიᲠᲘᲣᲚᲘ; მაგრამ მეᲝᲠᲔᲛ კᲘᲠᲔᲚᲘ ᲣᲛᲣᲗᲔᲡᲘᲡ ᲒᲔᲖᲐ. ამ თᲔᲚᲘ ᲝᲠᲘᲡ ᲖᲐᲛᲘᲗ-ᲛᲐᲮᲘᲐᲜᲘᲡ სოᲡᲔᲚᲘᲡ ᲛᲬᲘᲠᲔᲚᲘᲡᲐ, თᲛᲘᲡ ᲗᲥᲕᲚᲔᲚᲘᲐᲜᲘᲗᲘᲗᲐ, ᲒᲔᲚ-ᲐᲮᲚᲐ ᲐᲛᲝᲐᲩᲘᲜᲐ ,,ᲐᲮᲐᲚᲘ. ᲓᲔᲞᲝᲨᲘ" ᲧᲐᲚᲘᲡ ᲡᲐᲬᲧᲐᲠ. მᲐᲜ ᲛᲐᲛᲘᲜᲯᲘ ᲐᲪᲜᲐᲡ ᲒᲝᲛᲯᲝᲚᲘ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲗᲐᲒᲘᲡ ᲧᲐᲠᲝᲕᲐᲜᲘ ᲧᲣᲠᲐᲓᲦᲔᲑᲘᲡ ᲛᲘᲐᲪᲕᲐᲜᲐ ამ საᲥᲛᲔ. სრული იᲛᲘᲗᲘ უᲜᲓᲐ ᲒᲘᲥᲝᲜᲘᲜᲗᲝ, რომ ᲗᲥᲕᲘᲗᲔᲜ ᲐᲠ ᲐᲮᲐᲪᲘᲠᲔᲑᲘᲡ მᲐᲗ ამᲜᲐᲠᲘ საᲥᲪᲘᲔᲚᲘ და შᲔᲡᲐᲤᲘᲠᲘ ᲖᲛᲘᲡᲘᲡ მᲘᲘᲪᲔᲑᲘᲡ.

ᲠᲝᲒᲠᲝᲠᲪ ᲧᲣᲪᲔᲚᲐᲕ, ᲐᲮᲐᲪᲘ ᲨᲔᲮᲕᲔᲓᲘᲗᲘᲗ ᲗᲘᲗᲝᲛ-ᲝᲠᲝᲛᲔᲚᲐ ᲑᲝᲠᲝᲩᲙᲘᲡ, ᲠᲝᲛᲚᲔᲑᲘᲡᲐ ᲐᲔᲠᲘᲪᲔᲚᲔᲑᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲩᲝᲠᲘᲡ ᲡᲐᲖᲝᲒᲐᲓᲝᲔᲑᲘᲡ დეპოს ᲨᲔᲡᲐᲮᲑᲘᲗ, მაგრამ ᲮᲚᲔᲑᲘᲡ ᲧᲣᲠᲐᲓᲦᲔᲑᲘᲡ ᲛᲐᲗᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝ, რადგან ᲛᲐᲗᲘᲜ ᲩᲝᲠᲘᲗᲐᲜ და ᲛᲝᲜᲐᲨᲔᲑᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲐᲠ ᲨᲔᲛᲘᲫᲚᲔᲑᲘᲗ. ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲛᲐᲗᲘᲜ ᲛᲝᲜᲐᲨᲔᲑᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲐᲠᲐᲠᲘᲡ ᲣᲛᲐᲒᲝᲑᲘᲡ ᲐᲜᲐᲒᲠᲘᲨᲘᲗᲘ. ᲩᲕᲔᲜ ᲛᲐᲜᲘᲪ ᲒᲣᲠᲩᲘᲚᲘᲡ ᲐᲜᲐᲒᲠᲘᲨᲘᲗ. ᲩᲕᲔᲜ ᲗᲘᲗᲝᲛ-ᲝᲠᲝᲛᲔᲚᲐ ᲐᲜᲐᲒᲠᲘᲨᲘᲗ ᲛᲘᲗ ᲣᲤᲝᲠᲐ, რომ ᲐᲛᲐᲗᲘᲡ ᲛᲝᲛᲐᲪᲕᲔᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲐᲠᲐᲠᲘᲡ ᲛᲘᲪᲔᲛᲐ.

* * *

ᲤᲝᲜᲝᲛ. ამ ᲣᲐᲜᲐᲚᲬᲘᲚᲘᲡ ᲓᲠᲝᲛᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲐᲮᲐᲪᲘᲠᲔᲑᲘ და ᲐᲦᲒᲠᲘᲛᲘᲚᲘᲗᲘᲗ ᲙᲘᲠᲘᲜ-ᲧᲣᲛᲘᲗ ᲓᲦᲔ ᲐᲠ ᲛᲘᲐᲩᲜᲔᲓᲐᲗ, რადგანაც მᲐᲗᲘ ᲩᲝᲠᲘᲗᲐᲜ და ᲛᲝᲜᲐᲨᲔᲑᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲐᲠ ᲓᲦᲔᲑᲘᲗᲘᲪ ისე ᲐᲠᲠᲘᲚᲔᲑᲘᲡᲐᲜ ᲡᲐᲐᲒᲔᲚᲘᲗᲘᲪᲔᲛᲘ ᲡᲐᲛᲐᲮᲡᲝᲠᲘᲡ, როგორც ᲣᲠᲐᲛᲔᲚᲘ ᲓᲦᲔᲡ. ამის შᲔᲡᲐᲮᲑᲘᲗ რამᲓᲔᲜᲘᲛᲔ ᲯᲔᲠ ᲰᲥᲝᲜᲓᲐთ შᲔᲢᲐᲩᲜᲘᲚᲘ თᲘᲗᲝᲜᲔ ᲐᲓᲐᲒᲘᲚᲝᲛᲑᲠᲘᲗᲘ ᲥᲐᲚᲐᲕᲘᲡ ᲡᲐᲑᲐᲭᲝᲨᲘ ᲐᲫᲐᲣᲠ ᲜᲝᲩᲘᲠᲔᲑᲘᲡ, მაᲒᲠᲐᲛ მᲐᲗ თᲘᲗᲝᲜᲔᲡ ᲧᲣᲠᲐᲓᲦᲔᲑᲘᲡ მᲘᲪᲔᲛᲐ ᲐᲠ ᲐᲫᲪᲔᲣᲠ. ᲡᲐᲛᲐᲒᲘᲠᲝᲗᲝ დᲦᲔ კᲘ ᲩᲕᲔᲜ ᲜᲝᲩᲘᲠᲔᲑᲘᲡ, ᲠᲝᲒᲠᲝᲠᲪ ᲘᲧᲝᲗ, ᲑᲔᲓᲛᲐ ᲒᲐᲣᲚᲘᲛᲐᲗ და მᲐᲗ თᲘᲗᲝᲜᲔᲡ ᲧᲣᲠᲐᲓᲦᲔᲑᲘᲡ მᲘᲪᲔᲛᲐ. ᲠᲝᲛ ᲩᲕᲔᲜ ᲜᲝᲩᲘᲠᲔᲑᲘᲡ ᲨᲔᲡᲐᲮᲑᲘᲗ ᲐᲠᲘᲡ ᲡᲐᲛᲘᲗᲘᲗᲝᲜᲔᲚᲘ ᲒᲐᲣᲚᲘᲛᲐᲗ ᲓᲦᲔᲡ და მᲐᲗ თᲘᲗᲝᲜᲔᲡ ᲧᲣᲠᲐᲓᲦᲔᲑᲘᲡ მᲘᲪᲔᲛᲐ ᲛᲘᲪᲘᲚᲔᲑᲘᲗ. ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲩᲕᲔᲜᲘᲜ, სᲐᲛᲨᲣᲨᲐᲝᲗᲐᲜ, ᲡᲣᲚᲘ ᲡᲮᲘᲐᲜᲐᲠᲘᲗᲐᲗ ᲒᲐᲜᲪᲘᲚᲘ ᲘᲚᲐᲠᲘ. აᲘ, ᲛᲐᲒᲐᲚᲘᲗᲘᲗᲘᲪ. დᲐᲛᲐ ᲑᲘᲠᲘᲡᲗᲐᲜᲘᲗ ᲐᲠᲡᲘᲡᲗᲐᲛᲘ ᲡᲐᲛᲠᲔᲚᲝᲗ და ᲡᲐᲛᲘᲜᲘᲡᲢᲠᲗᲐ ᲡᲝᲚᲔᲗ, ᲡᲐᲛᲘᲗᲘᲡᲔᲚᲝᲗ და ᲡᲮᲕ... ᲡᲝᲩ. ᲪᲘᲮᲘᲡ და ᲐᲒᲠᲔᲗᲔᲠᲔᲗ ᲛᲘᲡ ᲛᲐᲮᲚᲝᲚᲗᲐᲗ ᲛᲔᲫᲘᲐᲠᲔᲑᲘᲡᲐ ᲡᲝᲩᲔᲑᲘᲡ ᲡᲝᲚᲔᲚᲔᲑᲘᲗᲘᲗ ᲛᲝᲙᲚᲔᲑᲣᲚᲘᲗᲐ ᲐᲠᲘᲡᲐᲗ ᲧᲝᲕᲔᲚᲗᲐᲕᲘᲡ ᲐᲛᲐᲡ, მᲐᲒᲠᲐᲛ ᲐᲛᲘᲡ და ᲛᲘᲣᲤᲔᲓᲐᲗᲐᲗ ᲑᲘᲓᲘᲡᲗᲐᲕᲘᲡᲔᲚᲔᲑᲘᲡ ᲧᲝᲕᲔᲚᲗᲐᲕᲘᲡ ᲓᲦᲔᲑᲘᲡ ᲒᲐᲜᲘᲡᲬᲐᲚᲐ. ᲠᲝᲛ ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲡᲐᲛᲠᲔᲚᲝ და ᲑᲘᲓᲘᲡᲗᲐᲕᲘᲡ ᲒᲐᲜᲗᲐᲕᲓᲔᲑᲐᲓ ᲒᲐᲮᲡᲜᲘᲚᲘᲧᲝᲗ ᲝᲠ-ᲧᲚᲐᲠᲘᲜᲘᲡ ᲡᲐᲛᲧᲝᲤᲘᲠᲝ ᲡᲐᲛᲠᲔᲚᲝ ᲡᲐᲛᲘᲜᲘᲡᲢᲠᲗᲐ ᲡᲝᲚᲔᲗ, ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲩᲕᲔᲜᲘᲜ ᲡᲐᲛᲨᲣᲨᲐᲝᲗᲐᲜ, ᲠᲝᲛᲚᲘᲡᲐᲪ ᲣᲜᲓᲐ ᲒᲐᲮᲡᲜᲘᲚᲘᲧᲝᲗ ᲝᲠ-ᲙᲚᲐᲡᲘᲐᲜᲘ ᲡᲐᲛᲧᲝᲤᲘᲠᲝ ᲡᲐᲛᲠᲔᲚᲝ ᲡᲝᲩ; მᲐᲒᲠᲐᲛ ᲒᲐᲮᲐᲠᲘᲚᲐᲡᲣᲠᲗ ᲡᲐᲛᲨᲣᲨᲐᲝᲗᲐᲜ ᲒᲘ ᲓᲐᲡᲐ ᲑᲘᲓᲘᲡᲗᲐᲕᲘᲡ ᲐᲘᲠᲩᲘᲠᲐ ᲡᲝᲩᲔᲚᲘᲡ ᲐᲓᲒᲘᲚᲘᲗᲐᲛ, და ᲔᲡ ᲡᲐᲥᲛᲔ ᲒᲐᲒᲬᲘᲠᲔᲑᲓᲐ, სადაც ᲧᲐᲠ ᲐᲠᲘᲡ ᲓᲐᲡᲐᲛᲢᲙᲘᲪᲔᲑᲚᲐᲗ. ᲐᲛᲘᲢᲝᲛ ᲡᲝᲩ. ᲪᲘᲮᲘᲡ ᲛᲪᲘᲠᲔᲑᲚᲔᲑᲛᲔᲪ ᲒᲐᲒᲬᲘᲠᲔᲑᲓᲐ

* * *

ᲡᲝᲩᲔᲚᲘ ᲪᲘᲮᲘᲡ და ᲓᲐᲡᲐ ᲑᲘᲓᲘᲡᲗᲐᲕᲘᲡ: ᲜᲘᲗᲐ ᲠᲝᲓᲘᲡ დᲐᲓᲒᲔᲑᲐ ის ᲑᲘᲓᲔᲠᲘᲐ დᲠᲝ, რომ ᲡᲐᲮᲝᲒᲐᲓᲝᲔᲑᲘᲡ ᲡᲐᲥᲛᲔᲨᲘ ᲙᲘᲠᲔᲗᲝᲛᲝᲗᲐ და ᲨᲔᲤ-ᲩᲘᲛᲝᲗᲐ არ ᲩᲐᲛᲘᲪᲠᲘᲚᲐ. ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲩᲕᲔᲜᲘᲗ ᲡᲐᲛᲨᲣᲨᲐᲝᲗᲐᲜ, ᲠᲝᲒᲝᲠᲪ ᲘᲧᲝᲗ, ᲑᲔᲓᲛᲐ ᲒᲐᲣᲚᲘᲛᲐᲗ ᲓᲦᲔᲡ კᲘ ᲩᲕᲔᲜ ᲜᲝᲩᲘᲠᲔᲑᲘᲡ, ᲠᲝᲒᲝᲠᲪ ᲘᲧᲝᲗ, ᲑᲔᲓᲛᲐ ᲒᲐᲣᲚᲘᲛᲐᲗ ᲓᲦᲔᲡ. ᲛᲘᲗᲘᲡ ᲨᲔᲡᲐᲮᲑᲘᲗ ᲠᲐᲛᲓᲔᲜᲘᲛᲔ ᲯᲔᲠ ᲰᲥᲝᲜᲓᲐთ შᲔᲢᲐᲩᲜᲘᲚᲘ თᲘᲗᲝᲜᲔ ᲐᲓᲐᲒᲘᲚᲝᲛᲑᲠᲘᲗᲘ ᲥᲐᲚᲐᲕᲘᲡ ᲡᲐᲑᲐᲭᲝᲨᲘ ᲐᲫᲐᲣᲠ ᲜᲝᲩᲘᲠᲔᲑᲘᲡ, მᲐᲒᲠᲐᲛ ᲛᲐᲗ თᲘᲗᲝᲜᲔᲡ ᲧᲣᲠᲐᲓᲦᲔᲑᲘᲡ მᲘᲪᲔᲛᲐ ᲐᲠ ᲐᲫᲪᲔᲣᲠ. ᲡᲐᲛᲐᲒᲘᲠᲝᲗᲝ დᲦᲔ კᲘ ᲩᲕᲔᲜ ᲜᲝᲩᲘᲠᲔᲑᲘᲡ, ᲠᲝᲒᲝᲠᲪ ᲘᲧᲝᲗ, ᲑᲔᲓᲛᲐ ᲒᲐᲣᲚᲘᲛᲐᲗ ᲓᲦᲔᲡ. ᲐᲛᲘᲢᲝᲛ ᲡᲝᲩ. ᲪᲘᲮᲘᲡ ᲛᲪᲘᲠᲔᲑᲚᲔᲑᲛᲔᲪ ᲒᲐᲒᲬᲘᲠᲔᲑᲓᲐ

ᲯᲔᲠ ᲰᲥᲝᲜᲓᲐთ შᲔᲢᲐᲩᲜᲘᲚᲘ თᲘᲗᲝᲜᲔ ᲐᲓᲐᲒᲘᲚᲝᲛᲑᲠᲘᲗᲘ ᲥᲐᲚᲐᲕᲘᲡ ᲡᲐᲑᲐᲭᲝᲨᲘ ᲐᲫᲐᲣᲠ ᲜᲝᲩᲘᲠᲔᲑᲘᲡ, მᲐᲒᲠᲐᲛ მ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თხოვნა, რომელშიაც ამბობდენ, რომ რადგანაც დაბა ხიდისთავში რამდენიმე სკოლაა და ჩვენში კი არც ერთი, ამიტომ გვიყავით მოწყალება და, როგორაც ნაბრძანებია, სკოლა ჩვენ მოგვეცითო. ამ თხოვნამ გაჯარა: საქმე უკან დაუბრუნეს უფრო სიმართლის გამოსარკვევად. ამისთვის დაინიშნა კომისია, რომელმაც საქმის ჯერზედან გამოკვლევას შემდეგ, სოფ. ციხე აირჩია ახალი სამრეველო სკოლისათვის. მომავალი სკოლისათვის დანიშნული ადგილი, სიფრცით თორმეტი ქცევა, ცოხელებმა იყიდეს 2500 მან. და შეწირეს სკოლას. ხიდისთაველებმაც ჯერ შვიდი ქცევა მიწა და 1000 მანეთი შეწირულება აღუთქეს; ბოლოს ამათაც თორმეტ ქცევამდის შესრულეს. ახლა კიდევ ციხელებიც ითხს მან.თს წირავენ და ამგვარად ექიმშვილიან ერთიანენთს. დ ეეს ამბავითათა ამ საქმის ეითარება: ბ. სოგანი (ოზურ ვეთის სასულ. სასწ. ზედამხედველი), რომელიც კომისიას თავმჯდომარეობდა, ამ საქმეს მოშორდა და მის მაგიერ ბლაღ. თოხაძე დანიშნეს და ეპარქიალურ რჩევაში ისევ ხიდისთავი წარადგინეს. ჩვენ დარწმუნებული ვართ, რომ საეპარქიო მეთვალყურე, ბ. ქორდანია, თითონ განიხილავს ამ საქმეს ადგილობრივ და უფრო პირუთნელათ მოიქცევა.

ნ. ხ.

ჩემს მუზას.

(გუშდენი გ— ლს)

ე, ჩემო მუზავ, რაც შენ მომნახე
და დიამეიდიე ჩემშია ბინა,
დამბმშო გრძნობა სიხარულისა
ნაცელათ ნაღველმა დაგვერგეინა...

—

მაინც არ გაეედრი, რომ შენის მადლით
მეწვია მწარე ტანჯვეა-ნაღველი;
არა, გარწმუნებ, მომავალშია
ამაზე უფრო მეტსაც მოველი!..

—

სამაკიეროთ მხოლოთ შენ გმადლობ,
რომ ამიხილე მე ბრმასა თვალი,
თვალი, რომლითაც მსწრაფულ გაეარჩიე
ჩემი დეეფი და ჩემი ეალი.

—

დიახ, შენ გმადლობ, რომ ჩამინერგე
სხვისთვის ფიქრი და სხვისთვის წუხილი
და ამიტომაც მას აქეთია,
მას ელტვის ჩემი გულის დულილი..

—

თუმცა პირველში ამ გვარი ყოფნა
მაკრძნობინებდად ბევრ შეწუხებას,
მაგრამ შენ მომეც გრძნობა, რომლითაც
ტანჯვაშიც ეპოვებ სიამოვნებას...

—

მაშ, ჩემო მუზაე, ვასწი ისევ წინ;
ნურა გვარი გზა ნუ შეგაშინებს,
დე, შემხედეს ბევრი ტანჯვა-ნაღველ,
ამ გრძნობას ვერეინ გამაშეებინებს..

—

ხალხია მხოლოთ ჩემი იმედი,
ხალხშია ეპოვეგ სიამოვნებას:
ვინც მხოლოთ თვისთვის ფიქრობს და იღეწის,
ვერას დროს იგრძნობს ბედნიერებას...

ბ. დგეთოშვილი.

წერილი რედაქციის მიმართ.

ბ-ნო რედაქტორო! გთხოვთ თქვენ პატეცემულ ჟურნალში დუთმოთ ადგილი ამ ჩემ მეცარე შენიშვნას. ამ რამდენიმე თვის წინეთ დიდი სიამოვნებით წაეეკითხე გაზ. „იეერიაში“ წერილი ერთი კახელი ქალისა, საიდანაც ეცანი, რომ ქალაქ თელავში დაარსებულა ქართველ ქალთა საზოგადოება, რომელსაც მიზნათ აქვს ყოველ მხრივი ეგუშგლობესობა ქართველთა ოჯახობისა და სხვათა შორის ნაციონალური ტანსაცმელის შემოღება. ეთქვი: მადლობა ღმერთს, რომ ჩვენ ახალგაზთა თაობას ახლა მაინც შეუგნია მნიშვნელობა თავის ეროვნული ღირსებისა და კერძოთ ტანსაცმელისა; ეფუქრობდი, რომელ საზოგადოებაშიაც კი შეეალთ მომეტებული ნაწილს ქართველ ქალებისას დაეინახავთ ლეჩაქ ყურ-გადაგდებულს და სარტყლის ფრიალითა. მაგრამ, საშუხაროთ ეერც ერთი ქალი ეერა ენახე ლეჩაქანი ინ ახალ ქალთა საზოგადოებისა. დარწმუნებული ვარ, ბევრი ამასაც გაიმორებს: განა ლეჩაქი რომ ეეეხუროს, ქართველობა დაგეეტყობა და ეეროპიელთან ჩაკმულებს კი არა? მეც არ ვარ იმ აზრისა, რომ კაცს მარტო ტანსაცმელი ცელიდეს; მხოლოთ ის არის საშუხარო, რომ საქართველოში ჩვენ ძველ დედათა შენდილს

Забыл... [illegible]

პატიკი აეკარა ჩვენი ახლანდელის განათლება წუალობით.

თუმცა არა ერთხელ თქმულა ჩვენ ტურნალ-გაზეთობაში რამდენნაი შეურიაცხოფილია ჩვენი ჩაქმადახერეა, მაგრამ მეტი არ იქნება ორიოდე მაგალითი კიდევ მოვიყვანო: თუ რა უპატიეცემულოთ ექცეენ ლეჩაქიან ქალებს ყველგან: ამას წინეთ ერთ დღესასწაულ დღეს 14 იანვარს წაეედი სიონის ტაძარში წირვის მოსასმენლათ; ჯერ კარებშიე „გოროდოვოიმ“ შემაყენა: არ შეიძლება შესელაო, მაგრამ „ეროდოვოიო“, როგორც იყო, მოვიცილე თავიდან და შეედი ეკლესიაში. ახლა უნდა გენახათ რა დღეში ჩამაგდეს მუჯლუგუნით. იქეე იდგა ერთი მოხელე, მიემართე, მაგრამ ზედ არ მიმოსმეედა, გარწმენენთ, იმიტომ მხოლოთ, რომ ლეჩაქიანი ეიყეე. გამოსელის დროს კარებში ერთი ჩემი ნაცნობი შემეხეა და ამას შეეკითხე: რა არის ამაწეალო ასეთი უზრდელი ტკეეა თავ-დახურულ ქალების მიმართ? იმან მიპასუხა:—ასე ამბობენო, რომ ეინ იცის, ეინ არიანო. „Одна Кекелка похожа на другую“. მეც უპასუხე: მაგრამ თუ ასე სჯიო, მატრონებიც ხომ გვანან ერთმანეთს? აქ იმავე დროს, როცა ერეკებოდენ თავდახურულ ქალებს, ზლიაპოსნებს, განურჩეელათ, ეინც უნდა ყოფილიყეენ პატიეით ეკიდებოდენ და ადგილს აძლეედენ.

თბილისშიეე კონკაში კონდუქტორი მომიახლო�და და სასაცილო ღრეჩეით და თითებს ჩვენებით მანიშნებდა, რამდენი ბილეთი გინდო, „ლედი“ მაშინ როდესაც ეგეე კონდუქტორი ეეროპიელთან ჩაქმეულ ქალებს ეუბნებოდა: „извольтесь билетъ“, მაგალითებს რომ გაუყეედ კიდევ მრავლის მოგახსენებდეთ, მაგრამ ესეც კმაო.

რისაგან არის ასე დამცირებული ქართული ტანთ-ჩაცმა? ჩემის აზრით იმისაგან, რომ ჩვენი ქალები მიიღებენ განათლებას და ჩაკნიათ რომ თავის დახურეა განათლებულ ქალს არ შეეფერისო. მათი მშობლებიც ეთანხმებიან და ამბობენ: რა პატეიე ექნება თავდახურულ ქალს საზოგადოებაშიო, ქართველთ ჩაცმული ქალი ყველას უსწავლელი ჰგონიათ და ჩემს თამაშაჩას რეა კოსანი გაუთავებიაო. ხედეთ, მკითხველნო, ლეჩაქს და სარტყელს რა თვისება ჰქონია: სწავლა-განათლებას თურმე ვერ მიეკარებს!

ყველა ეს კარგი, ისე ნუ გეეოდეთ საქმეს, რომ ჩვენი შეილი-შეილები სურათებს ეძებდენ სანახავათ, თუ როგორ ცმიათ უწინდელ ქართველ ქალთა საზოგადოება ასარულებს თავის დიდ მნიშვნელოვან საქმეს და არ გეთქმეეინებენ: „სიტყვა „ფსაქმოთ მეედარ არის“.

ჯაშუშები კაბეკ ქალთა საზოგადოების პატიეის მტკე�d კ. მარიამ სიდამონ-ეროსთაკენ.

მცწების გატეხა.

ეს ნახატი არის გადაღებული იმ დიდი სურათიდან, რომელმაც ძლიერი შთაბეჭდილება მოახდინა გამოფენის დროს ყველა მნახველზე საერთო ყურადღება მიექცა მის დამხატველს, დანგერს.

„შეიყვარე მოყეასი შენი, ეითარცა თავი თვისი“—ამბობდა იესო ქრისტე. მხატვრის ფანტაზიამ წარმოგვიდგინა ამ საშინელ სურათზე იესო ქრისტე, რომელიც სასოწარკეეთილებით დაცქერის მის წინ დაგდებულ მკედრებს; ეს მკედრები არიან ყველა ისინი, ეინც უარჰყო ქრისტეს ზნიდმცნება და ჩაეიდა სიცოცხლეში სიყვარულის მაგიერთ სიძულვილითი გულში.

ფელეტონი.

ბეგი მრავალ ცოდეასთან ერთათ, ჩვენ ტურნალ-გაზეთობას თან-დაყოლილი აქეს ერთი დიდი ცოდეაც,—ეს შინაური მიმოხილეა. ყოველად უეარგისობა. ეს უეარგისობა უმთავრეს შემთხვეევში იქმაღის მიღის, რომ ჩვენ საზოგადოებას არაეითარი წარმოდგენა არ აქეს ჩვენ შინაგან საქმეებზე. რომ ეს გარემოება ფრიად სამწუხარო მოეღენაო უნდა ჩაითვალოს, ამის შესახებ ლაპარაკი მეტია. საქმე ის არის, რომ ჩვენ პუბლიცისტებს და მწერლებს როგორიაც არ ეხერხებათ ჩვენი შინაური საქმეების შესახებ სჯა-ბაასი. რომ ამ გარემოების უმთავრესი მიზეზი ჩვენი მწერლების მოუშზადებლობაა, ეგონებთ ამაზეც მეტია აქ ლაპარაკი; დროითი-დრო ჩვენ ამ საგანზე გვიქნია საუბარი მკითხველთან, როცა ამას გამოიწეევეს საქმის გარეგმოება. მეორე მხრით, ამაეე გარემოებას, უეჭველია, აქეს კიდევ უფრო ღრმა მიზეზები; ჩვენ ეეცდებიო დაეასახელოთ ზოგიერთი იმათგანი ცოტა ქვემოთ.

ჯერ-ჯერობით მოვეელაპარაკებით მკითხველს,

რაც შეიძლება მოკლეთო, ჩვენ მიერ განზრახული „მიმოხილვის“ მიზანზე საჭიროთ ვთვლით შეეწინააღმდეგოთ, რომ ჩვენი „მიმოხილვის“ მიზანი მეტად მარტივია. როცა ჩვენ ამ ეგარი წერილების სტამბაში განეიზრახეთ გზა. „კეკლუნი“, ჩვენ, ერთი მხრით, ყველაზე უწინარეს ჩვენი სუსტი ძალა გვქონდა სახეში, ე. ი. კარგათ ვგრძნობდით, რომ ჩვენ სახოგადო საქმეების შესახებ დალაგებით და თავისუფლათ სჯა და ბაასი ჩვენთვის ძნელი იქნება, თუ სრულიად შეუძლებელი არა, და მეორე მხრით, ჩვენ ეიცოდით, რომ ამ ჩვენ მიერ არჩეულ გზაზე ათას ეგარი დამაბრკოლებელი, ჩვენგან დაუმოკიდებელი, გარეშოებანი შეგზეგზობდა. ამის აღნიშვნა საჭიროა აქ იმიტომ, რომ მკითხველმა არ მოგვთხოვის ის, რის მიწოდება ჩვენ სრულებით არ შეგეძლია. ჩვენი უმთავრესი მიზანი იქნება მხოლოთ ზოგიერთ უფრო თვალ-საჩინო და ღირს—მნიშვნელოვან შემთხეევათა და მოვლენათა უბრალო აღნუსხეა, ჩვენი შეხედულებით, რასაკვირველია, რათა სახოგადოებამაც მეტი ყურადღება მიაქციოს იმათ, შეიენოს მათი დადებითი და უარ-ყოფითი მხარე, ერთი სიტყეით, შეძლების-და ვეარათ დაიფასოს ᲒᲐᲬᲠᲗ დაწონის ისინი. რასაკვირველია, ბეერი იტეეის, რომ მარტო ეს არა კმარა: საზოგადოებამ რომ შეიენოს ასეთი თუ ისეთი მნიშვნელ

ა რომელიმე საზოგადოებრივი მოვლენისა, საჭიროა ამ უკანასკნელის საუფძელიანათ შესწავლა და სისწორით გამმარტება. რა თქმა უნდა, როცა ეს შესაძლებელი იქნება და ჩვენი საკუთარი ძალაც ნებას მოგეცემს, უამისოთ არ გაგეშვებთ ჩვენ არც ერთ ღირს—შესანიშნავ მოვლენას, რომელსაც რაიმე კაეშრი ექნება ჩვენ საზოგადოებრივ ცხოვრებასთან. მაგრამ როცა ეს სხეადა-სხეა მიზნის გამო შეუძლებელი იქნება, მაშინ ჩვენ უნდა დაეკმაყოფილეთო ეკატბინის უბრალო აღნუსხეით. ჩვენი ცხოვრება საზოგადოთ ისეა მოწყობილი, მასში წერილმანებს იმდენი ალაგი უჭირავეთ, რომ თითქმის დროც არც კი გერჩება, რომ რაიმე საზოგადოებრივი ხასიათის მოვლენას ყურადღება მიეპაჭრათ და რამდენიმეთ მასზე შეეჩერდეთ; ერთი სიტყეთო, დღეეანდელი ადამიანის მთელი ცხოვრება ეიწრო ეეოისტური წრით ისაზღვრება, პიროვნულ ინგარიშს ის სრულიად ჩაუნთქავს. თანამედროვე წარმოების მატერიალურმა პირობებმა გარეგანთარეს ჩვენში ინდივიდეალისტური ლტოლვილებანი, მოქმედება კერძო ინტერესების სასარგებლოთ. რამდენათ ეს ინდივიდეალისტური პრინციპი განმტკიცდა და სათაყვანებელი გახდა პრაქტიკეული ცხოვრების ყოველივე ნაბიჯზე, იმდენათ მოიპო	ა მან მკეიდრი საუფძეელი ახალი დროის ფილოსოფიაში; ეს უკანასკნელი პირდაპირი გაღმერთებაა ინდივიდეალიზმისა. თუ რამდენათ გამჯდარი აქეს ძალისა და რბილში თანამედროვე ადამიანს ინდივიდეალისტური მიდრეკილებანი, ამის დასამტეიცებლათ ზარს წასვლა არ არის საჭირო. თითოეული ჩვენგანი ამის მაგალითს ხედეს ყოველგან: ოჯახში თუ სხეა რომელიმე საზოგადოებრივ ხასათის დაწესებულებაში; ყოველგან საწყაოთ ცალკე პიროვნებაა მიღებული, მისი კერძო სარგებლობა და სხე. ჩვენ არაეფრს ვამბობთ აქ იმ განზრახვით თეალების დაბრმავებაზე, რასაც ჩადის თანამედროვე საზოგადოების უმრავლესობა, როგორც კერძო, ისე საერთო გაპრავების დროს.

ამნაირათ ჩვენ ეხედავეთ, რომ თანამედროვე საშუალო ტიპის ადამიანს, რომლადაც შედგება აწინდელი საზოგადოების უმრავლესობა, სრულეანთ არ აინტერესებს ყოველივე ის, რაც ეიწრო ეგოისტურ ფარგალს აღემატება და თითქმის არც კი აქეს მას დრო ამისთვის, იმდენათაა ის გართეული არსებობისათვის ბრძოლაში. ამ მოვლენის მიზეზი უნდა ეეძიოთ საზოგადოების გაეგებრობაში, ე. ი. იმაში, რომ მას ვერ შეუფანა, თუ რას ნიშნავს საერთო ინტერესებისათვის სამსახური და მოქმედება ამ შეგნებისათვის მოუკიდებლათ საჭირონი არიან განსაზღვრული მატერიალეურ პირობები, რომლებიც ჩვენში ჯერ საკმარისათ არ განეთარებულან. სადაც კი საკმარისათ განეთარდენ ეს უკანასკნელნი, მაგ., დასავლეთ ეეროპაში და ამერიკაში, იქ ამ მხრით ეამჩნეეთ შესანიშნავ წარმატებას. საკმარისი იქნება დავასახელოთ აქ, როგორც მაგალითი, დასავლეთ ეეროპაში და შეერთებულ შტატებში მეშახთა მოძრაობა, რომელშაც მთელი კაკუბრიობის საკ-თი ტრიალებს. აქეე უნდა შეენიშნოთ, რომ ეს მატერიალური პირობები მეტი თუ ნაკლება სისწრაფით ჩვენშიაც ეითარდებიან და, მაშასადამე, ჩვენშიაც მზად ეება მკეიდრი ნიადაგი, რომელზედაც უნდა განეთარდეს სახოგადოებრივი თეთ-ცნობიერება,—ის ძალა, რომელიც უნდა მოახდინოს ძირითადი ცვლილებანი თანამედროვე საზოგადოებრივ წეს-წყობილებაში. ამიტომ ყოველივე ის, რაც ხელს უშეკობს საზოგადოებრივი თეთ-ცნობიერების განეთარებას, უნდა ჩაითვალოს პროგრესიულ მოვლენათ. ჩვენის აზრით, იმ შინაკან და შეუმჩნეველ მუშაობასთან, რომელიც ეება ამ ჟამათ ჩვენი საზოგადოების გულში და რომელიც არა ერთხეეთ აღნიშნეულა ჩვენ ეწერილობაში ამ უკანასკნელ დროს, ყოველივე მოგონება და დასახელება სახოგადო საქმეებისა, სახოგადო სამსახურისა, არ უნდა დარჩეს უმნიშვნელო ჩვენი სახოგადოებისათვის, ამ შემთხეევაშიაც კი, როცა ამას არაეითარი

დაწერილებითი განმარტება წინ არ მიუძღვის, ეგოლეთ, ამ მოკლე განმარტებიდან მკითხველი გიგებდა ჩვენი „მიმოხილვის“ უმთავრეს მიზანს და ამასთანავე იმასაც, თუ რას უნდა მოველოდეს ის ამ „მიმოხილვიდან“. ახლა ჩვენ შეგვიძლია გადავიდეთ „მიმოხილვის“ შესავალის მეორე საკანზე, ე. ი. იმ ათას ერთ დაბრკოლებაზე, რომელიც ზეიეთ მოვიხსენიეთ.

მრავალია იმისთანა ოველენი ანუ გარემოება, რომელიც, თუმცაღა ყველასთვის ცხადია, მაგრამ რომლის შესახებ ლაპარაკი და მით უფრო სჯა ყოველდღე შეუძლებელია. რა თქმა უნდა, უმეტესი ნაწილი იმ დაბრკოლებათა, რომლებიც ყველასთვის მოსალოდნელია ჩვენ მიერ არჩეულ გზაზე, იმ მოველენათა კატეგორიას ეკუთვნის, რომელთა შესახებ ძალა-უფუნებრად სრული სიჩუმე უნდა იყოს დაცული. ცხადია, რომ ეს გარემოება ყველაზე უფრო დამაბრკოლებელ მიზეზთან უნდა ჰაითვალოს ჩვენი დანიშნულების შესასრულებლათ. ამიტომ ჩვენ მკითხველს მარტო ის კი არ ეკოფა, რომ დაწერილი წაიკითხოს და შეიგნოს, არამედ ბევრი იმისთანაც უნდა ამოიკითხოს, რაც არ დაწერილა, მაგრამ რაც საჭირო იყო რომ დაწერილიყო.

სულ სხვა გვარი დაბრკოლება გვხვდება ჩვენ ამ ასპარეზზე მეორე მხრით. ჩვენ ვამბობთ დღევანდელი ჩვენი ეროვნების გამოჩენე

ერობთ ამ ნაირ შესანიშნავ დროს. ამიტომ ადვილი ასახსნელია, თუ რათ არსებობს ჩვენ საზოგადოებაში დღეს ორ გვარი მიმართულება ანუ შეხედულება ჩვენი ცხოვრების მიმდინარეობაზე. უმრავლესობა ჩვენში იმ აზრის არის, რომ ყოველივე ახალი, ძველთან უცნობი, მხოლოთ ხელოვნებითა ჩვენში შემოტანილი, და უსათოოთ უნდა გაქრეს, და თავის ადგილი დაუთმოს ისეე ყველაფერ ძველებურს. საგულისხმო აქ ის არის, რომ ეინც ყველაზე უფრო მეტს ვიძიანის ძველი, მკვდარი, წეს-წყობილების აღდგენაზე, თითქმის ისაა ყველაზე უფრო გამოცდილი ახალი პირობების გაეცნენით, და სწორედ ამიტომ ახლენენ ისინი საზოგადოთ ყველაზე საზიზღარ შთაბეჭდილებას. მეორე მხრით, უფრო გონიერი ნაწილი ამავე ძველი მიმართულებისა, ვრცნობს რა ახლის შეუბრალებელ ძალას, რომელიც მუსრს ადენს მის სათაყვანებელ წეს წყობილებას, მხოლოთ ასოწარკვეთილებით ხელების გაქნეეთ აცხადებს თავის პროტესტს. ეს უკანასკნელნი, რასაკვირველია, უფრო შესაბრალისნი არიან! ჩვენ აქ არაფერს ვამბობთ მეორე მიმართულების, ე. ი. ახალი წეს-წყობილების შეგნებულ წარმომადგენელებზე. უმთავრესი საკითხი ისაში კი არ მდგომარეობს, ძველთა გაიმარჯვოს თუ ახალმა, არამედ ისაში, თუ რა იბადება და ეითარდება საზოგადოების გულში; ჩვენთვის აუცილებლათ საჭიროა ამის შეგნება, რათა ჩვენი მოლოდინი არ გაცრუედეს და შრომამ ტყუილა-უბრალოთ არ ჩაიაროს. ერთი სტატეეთ უმთავრესი საკითხი, რომელიც ჩვენ ყველაზე უფრო უნდა გვაინტერესებდეს, ისაში მდგომარეობს, თუ რომელი მიმართულების წარმომადგენელნი, ძველის თუ ახლის, არიან ეკუმპარატებასთან ახლო, ამ პირობების მიხედვით, რომლებშიაც იმყოფება დღეს ჩვენი საზოგადოება. თავის თავათ იგულისხმება, რომ ამ საგნის გამორკვევა რამდენათ საჭირო და ღირს—მნიშვნელოვანია ჩვენთვის, იმდენათ ის საძნელოა. ყოველ გვარი მსჯელობა, დამყარებული მარტო მაღალ ფრაზებზე და გ-ქონებებზე, თუ მას მკაცრი და საფუძვლიანი ფაქტიური გამოკვლევა არ მიუძღვის, ფუჭათ ჩაიელის. აი, ამიტომ მიგვაჩნია ჩვენი საშინაო საქმეებზე სჯა-ბაასი მეტათ საძნელო საქმეთ. დიდ სიფრთხილეესთან ერთათ აქ საჭიროა ერკვლი და ფართო მომზადება. უამისოთ კი, „ღორის თავი“ და „გზაზნაყი“ ჩვენ თვალში უფრო დიდ ღირებულ ჩაითვლება, ეინემ ჩვენი განეთარების და აღორძინების არსებითი პირობები.

დასასრულ ჩვენ გვსურს აქვე ცოტა უფრო დაწერილებით შეეეხოთ ჩვენ მომავალ „მიმოხილვათა“ საგნებს. რასაკვირველია, წინასწარ განსაზღვრით დასახელება იმისი, თუ რა და რა საგნებზე გვეკერება ჩვენ ლაპარაკი, შეუძლებელია. მკითვველი ნათქვამნიდანაც დაინახავდა რამდენიმეთ, თუ რა გვარ მოგლენთა ექნება მიქცეული უმთავრესი ჩვენი ყურადღება. შევნიშნავთ მხოლოთ, რომ სხეა-და-სხვა შემთხვევენი და მოვლენანი საზოგადოებრივი ხასიათისა, ჩვენი ლიტერატურის უფრო მნიშვნელოვანნი ნაწარმოებნი და აგრეთვე ადგილობრივი რუსული ჟურნალ-გაზეთობის შესახებ სჯა-ბაასი შეადგენენ ჩვენი „მიმოხილვის“ საგნებს. ამასთანავე საჭირო იქნება ზოგიერთი მოვლენის აღნიშვნა და განმარტება უცხოთოს ცხოვრებიდანაც, რომელთაც მეტი თუ ნაკლები მნიშვნელობა ექნება ჩვენი საზოგადოებრივი ცხოვრებისათვის.

ამნაირათ ჩვენ ვეხვდეთ, თუ რა ფართოთ და ერკვლია ჩვენ მიერ განზრახული „მიმოხილვათა“ პროგრამა. ჩვენ ნაკეთელით თავის მოგალეობას შესრულებულათ, თუ ცოტათი მაინც შუქს მოვფენთ ჩვენ დღეკანდელ ეითარებას და ჩვენ მიერ წარმოდგენილი პროგრამის სულ მცირედ ნაწილს შეეასრულებთ.

ფ. შემოქმედელი.

---

* * *

ამოიცალა ქვეყანა...
დრო დადგა გასაპირია;
აღარეის კეკლუცნენდბულათ
აღარ უცინის პირიან!...
კაცი აღარ ჰგავს კაცურ კაცს,
ქალს აღარ ეთქმის ქალობა!..
დიდს და პატარას ერთობით
ყველას ეტყობა ყალობა.
ეინც გინდ აიღოთ-გაეზრიკოთ
და გამოცდოთ საქმითა,
გინდ უსაფელელი და გინდა
განათლებული სწავლითა,
გინდ ისიც, ეინაც რომ არის
კეთილის მქადგებელი
და ისიც ეინც რომ ქონებით
ბეერის არს შემაძლებელი,—
ეერ მიეენდობი ეერც-ერთსა!..
ეერ ეერწმუნები გულითა!..
ეერც დაეჯერეს, რომ სადმე
მაღალი იყოს სულითა!..

ლასინი.

ჩვენი მწერლობა.

„...ᲮᲘᲗᲘᲗᲘᲗᲘᲡ ᲓᲐ ᲮᲘᲗᲘᲗᲘᲗᲘᲡ“... ᲒᲘᲢᲣᲠᲘ Შ. არაგვისპირელისა; „ᲨᲕᲔᲚᲘᲐᲜᲘ“. მოთხრობა განდგე	d სა, „ᲛᲝᲐᲛᲑᲔ“, № VII. „ᲛᲔᲠᲘᲜᲓᲘᲐᲜᲘ“.-განდგეldsა, „ᲛᲝᲐᲛᲑᲔ“, № VIII. 1896 წ.

ᲩᲕᲔᲣᲚᲘᲡᲬᲘᲜᲐᲡ ᲛᲘᲡᲐᲛᲔᲑᲐᲓ ᲩᲕᲔᲜᲘ ᲛᲬᲔᲠᲚᲝᲑᲐᲨᲘ ᲒᲐᲛᲝᲩᲜᲓᲐ ᲠᲝᲛᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲐᲠᲐᲒᲝᲡᲢᲘᲜᲘᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲘ ᲓᲐ ᲛᲘᲡᲘ ᲛᲬᲔᲠᲚᲝᲑᲐ. „ᲩᲕᲔᲜᲘ ᲛᲬᲔᲠᲚᲝᲑᲐ“ ᲒᲐᲜᲘᲮᲘᲚᲐᲕᲓᲐ ᲠᲝᲛᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲛᲝᲗᲮᲠᲝᲑᲐ ᲒᲐᲜᲒᲔᲑᲘᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲘᲗ „ᲛᲝᲗᲮᲠᲘᲚᲘ ᲡᲐᲛᲬᲔᲠᲚᲝᲑᲘᲡ“. ᲛᲝᲗᲮᲠᲘᲚᲘ ᲐᲠᲐᲒᲝᲡᲢᲘᲜᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗ ᲒᲐᲛᲝᲩᲜᲓᲐ ᲠᲝᲛ ᲛᲘᲡᲘ ᲛᲘᲖᲜᲐᲘ“ — ᲘᲡ ᲛᲘᲛᲔᲠᲘᲐ ᲒᲘᲜᲓᲐ ᲒᲐᲒᲘᲒᲝᲜᲔᲑᲘᲡ ᲩᲕᲔᲜ, ᲛᲘᲣᲠᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲔᲢᲘᲣᲠᲘ „.. ᲮᲘᲗᲘᲗᲘᲗᲘᲡ ᲓᲐ ᲮᲘᲗᲘᲗᲘᲗᲘᲡ“..., ᲠᲝᲛᲔᲚᲘ, ᲠᲝᲛᲚᲘ ᲒᲘᲡᲣᲠᲘᲡ ᲨᲘᲜᲐᲐᲠᲡᲘᲗ. ᲛᲝᲣᲗᲣᲛᲘᲤᲘᲠᲔᲑᲔᲚᲘᲐ ᲓᲐ ᲨᲔᲣᲗᲣᲛᲨᲐᲣᲤᲔᲑᲔᲚᲘᲐ, ᲓᲐᲛᲔᲜᲘ ᲩᲕᲔᲜ ᲒᲘᲜᲓᲐ ᲓᲐᲛᲔᲜᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲐᲜ. ᲛᲝᲣᲗᲣᲛᲘᲤᲘᲠᲔᲑᲔᲚᲘᲐ ᲓᲐᲛᲔᲜᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲐᲜ ᲩᲕᲔᲜᲘ ᲒᲘᲜᲓᲐ ᲓᲐᲛᲔᲜᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲐᲜ. ᲩᲕᲔᲜᲘ ᲒᲘᲜᲓᲐ ᲓᲐᲛᲔᲜᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲐᲜ. ᲛᲝᲣᲗᲣᲛᲘᲤᲘᲠᲔᲑᲔᲚᲘ

ცამ ეს არ იკმარა და ისე მოულბო თავის მეუღლეს გული, რომ კიდევაც შეაყარა და შეაბრალა გამქრალი თვალი ტრფიალი და ახლა სიკეკლუცით სავსე უსტარსა წერს და პატიჟობს თითონაც და ქალოსროს მაკიერთავაც. გამქრალს ახლა სპენაირათ მდას ფიდიბეს კეკლუცის უსტარი. მას შესიდგდა მისი საზიზღარი მუზანათი სული და შეუყვარდა მისი შეენერი და გემრიელი ხორცი. განა რაკი არ არ შეუყვარდებოდა, როგორ არ აუშფოთავდა და არ აუოკვდა მის ხორციელ გრძნობებს კეკლუცას შემდეგი სტრიქონები: „ისე მოეულბე ჩემ მებრუცეკნას გული, რომ ახლა მე და შენ ერთ საბან ქვეშაც რომ გეწაპოს, არაფრათ მიიწვეს!“.

მიჰქრის გამქრალი ისეე თვის ხორციელ სატრფოს მიმართ და ახლა სულ მასთან არის. მათი გულები დღე და ღამ სულ საერთო გრძნობის საბან ქვეშ არიან... ეხლა: ეს იმათი ყოფა-ქცევეთ სტკბება ტ სიამოვნებით „ხითიოთეს და ხითიოთეს“..

მაგისთანა ქაიხოსროს კი რა უთხრათ! მისი ხითიხითი ეტიოდის სათაუთათ კი არა, ტუფილთ სასსენებელათაც არა ღირს,* ისე, როგორც მოფლი მისი არსება. რა არის ქაიხოსრო? ჯირკი და სხეა არაფერი, ამ ჯირკზე დაგეხატა ეტორმა კეკლუცთა კეკლუცობა და სათაურთი „ჯირკი“ დაუეა.

რა გამოსაეანია მოთხრობაში ქუეა და გრძნობა ჩლუნგი ვეგმი? ამისთანა არსების სულსა და გულში მხატერობის გასაქანი არა აქეს:—სათიკენაც უნდა გაქანდეს—ყველკან ცოცხა და მაგარ კლდეს შეასკდება. ამისთანა ვეგმის ფიქრი და მოქმედება —კოდალას კაკუნია და საცებელის რაკუნი. კოდალას კაკუნსა და საცებელია რაკუნს კიდევაც გაცილებით მეტი შნო აქეთ ამაზე. კოდალა თავისი კაკუნით ტყის მყუდროებას ალაზათებს და საცებელი კი თავისი რაკუნით, ზეინდა გაცებელი ღომს ვეკეთებს. უკანუს ქუეა კი არც არაფერს ვეკლაზათებს დაარც არაფერს ვეკეთებს. მზოლოთ იმითა ჭავს მისი ქუეა კოდალას, რომ სულ ერთნაირათ კაკა-კუკობს და იმითა ჭავს საცებელს, რომ, რაც ვინდა შინაარსითა, რაც ვინდა ცხოვრების ზეკლთ ავეთათ, ერთს უდეგრათ დაიძახებს, აიწვეა და ერთ ადგილსა ჩაკრავს ცხეირს.

ამისთანა ვეკამ აღირსა ბ. არაგვისპირელის უდარდელობამ სათაური და ბოლო ტეტეული.

ახლა შეეუდგეთ იმის განხილვას, თუ რას ჭვეა მწერლობაში სათაური. სათაური მწერლის ნაწერობეის ანარი და შინაარსია. ეს ანარი და შინაარსი ზოგჯერ მისი ნაწერის პირველ სტრიქონიდან გამოცხადდება ხოლმე და შემდეგ მთელი ნაწერის სიგრძეზე მოძრაობს და მუშაობს, ზოგჯერ კი ნაწერის ბოლოში დაიბადება ხოლმე, თავისუფლათ, ლამაზათ, უტაკეცრათ და უბეგბოთ. პირველ შემთხეევაში ნაწერი სათაურისაგან პირველ სტრიქონიდანეეე განთავისუფლებული, მკორე შემთხეევაში კი ნაწერის ბოლო სტრიქონებამდის არის ციმთ ორსული.

წარმოიდგინეთ ახლა, ღირდა თუ არა ორ-სულლობათ ინმისთანა ორსულობა, რომელის ნაყოფათ გამოეეეცესდებოდა... ქაიხოსრო? სწორე მოგახსენოთ არ ღირდა და არც ეღირება არას დროს და არაფერ შემთხეევაში.

ბ-ნ არაგვისპირელის ეტოუდის განზრახეა, აზრი კარგი გამოსაყენებელია, კარგი მასალაა და მას გულდასმით შემუშეავება უნდოდა. კეკლუცი ქალის გული საფრთხეთა ბუფეა და მისი გამოკვეეენება კარგი რამ არის.

მოიარეთ თვალი ყველგან, გადაკეკლუცებული თუ არ არის ქალთა ქვეეანა. ამა თუ კარგი ეკეკცი ბძანდებოთ, ისე გაიტანეთ კეკლუცთა საზოგადოებაში თქვენი გული, რომ ან მარჯვენიდან-მარცხნივ, ან მარცხენიან-მარჯვენით განვმირული არ გამოგეეეთ.

„დამნებდითო!“ შეუთვალა სპარსეთის მპყრობელმა თერმოპილეეს ხეობაში სპარტანელ გმირს ლეონიდეს და მის ოთხმასა; „დამნებდითო, თორმეს ჩვენი სპარსული ისრები მზეს დაგიბნევენენ!“

„რა გეეეპრის, ჩვენ ჩრდილშიდაც კარგათ ეიომებთო“, შეუთვალა პასუხათ ლეონიდემ.

და ამა ახლა ჩვენ ცხოვრებაში თუ გამოეეა იმისთანა ლეონიდეე, რომ ამგვარი პასუხი ჰკადროს ჩვენ კეკლუცთ, რომელთაც ბევრს დაუბნელეს თვის კეკლუცი თვალების ისრებით მზე და გამოუღამეს თვალები.

ჩვენი დროის ლეონიდები მორჩილებას არჩევენ: ნაკლები სახიფათოოა არის და ტკბილ გამოსაყენებელეეა.

ერთი ამისთანა ჩვენი დრ. ის ლეონიდეა ბ. არაგვისპირელის ეტოუდი გამოყეენილი — კეკლუცის ტრფიალი; მაგრამ მას მაინც მეტი სიცოცხლის ნიშან ჭეალი ატყვია, ეინემ ჯირკ-ქაიხოსროს.

დაგერჩა ახლა თითონ კეკლუცი სამუსიფსაბაასოთ. ყველაზე უფრო ცოცხლათ ესა ჰყეს ბ. არაგვისპირელს გამოსაუსო-გამოყეენილი. ყველა მის სიტყვასა და მიზერა-მოზერაში სიკეკლუცის სხეი გამოკრთის. ქაიხოსროსათეის რომ, მის მეუღლის მსგავსათ, ცოცხალი სული ჩაედგა ავტორს და ეჩეენებინა ჩვენთვის ის გზა, ის პროცესსი, რომელმაც გადუბრუნა და მოუთხო გამქრალი გული ქაიხოროს, ჩვენ ვან მადლობას ეეიტყოდეთ. მაგრამ ავტორი ანჩარდა და სარჭარეს ქებულსა, ხომ მოგეხსენებათ, სიწყნარე ვმობილი ჯობნის. ავტორმა შე-

მოაფარტა თავისი ნიჭის სხეული მხოლოთ კეკლუცა რაინდას, რაინდები კი ბნელში და უსინათლოებაში დაავდო.

რაღა ბეერი მოგაწყენოთ, ისეც ძრიელ გამიკეთურდა ჩემი წერილი და მეშინია რომ ბ. არაგვისპირელს პატარა ეტიუდთან შეუხამებელი არ გამოეიღეს.

ძველ საბერძნეთში ერთი ქალაქის მოქალაქეებმა ერთი იმ დროს განთქმული ფილოსოფოსი მიაწვეს და თავისი ქალაქი დაარონეს. ქალაქი პატარა იყო და უზომო დიდი კარები კი ჰქონდა. „რა აზრის ბძანებები ჩვენ ქალაქზეო?“ ჰკითხეს მოქალაქეებმა ფილოსოფოსსა.

„ჩქარა დაკეტეთ კარები, რომ თქვენი ქალაქი შიგ არ გაგეპაროთო.“—უპასუხა ფილოსოფოსმა.

მეც. სანამ მკითხველის აზრს შეეიტყობდე, ჩქარა უნდა დაეკეტო ჩემი უზომო დიდი წერილი, რომ ბ. არაგვისპირელის პატარა ეტიუდი შიგ არ გამეპაროს.

ი. ნაკაშიძე.

(გაგრძელება შემდეგ)

უურნალ-გაზეთებიდან.

ბარსელონა. ახალ სპარსეთის შახს მუზაფარ-ედ-დინს „Indépendance Belge“ ის კორესპონდენტის სიტყვით, სხვა-და-სხვა რეფორმები შემოაქვს თავის ქვეყნის მდგომარეობის გასაუმჯობესებლოთ.

ხარჯის შესამოკლებლათ მან დაითხოვა 8,000 მოხელეებზე მეტი; რადგანაც სპარსეთში აქამდის სახელმწიფო მოხელეები დიდ სიბოროტეს წარმოადგენენ ხალხისათვის, ამისათვის ეს ზომა ყველასათვის სასიამოვნო დარჩა.

შემდეგ შახმა შეამცირა ხარჯი თავის სასახლის შესანახავთან 150,000 კრანამდის (75,000 ფრანკი), მაშინ როცა ნასრ-ედდინის დროს ეს ხარჯი ხუთ მილიონ კრანამდის აღიოდა, რასაკვირველი, იმის გარდა, რასაც შახი თავის კერძო საშეალებიდან ხარჯავდა.

მეორე ახალი რეფორმა გუბერნატორების დანიშვნას შეეხება პროვინციებში. აქამდის ყველა გუბერნატორები პირდაპირ იჯარით იღებდენ პროვინციებს, ასე რომ ყიდულობდენ გუბერნატორობას მეტ თუ ნაკლებ ფასათ და ამასთანავე ღებულობდენ ქრთამს უსაზღვროთ. ამ ქამთან გუბერნატორები ევროპიულათ უნდა მოეწყონ, ე. ი. ჯამაკირის ღებენ, ქრთამის აღება კი აკრძალულია. ჯარების უმთავრესი სარდლობა თეთ შახმა იკისრა და აგრეთვე სამხედრო მინისტრის მოვალეობასაც ის ასრულებს. თავის ბიძაშვილი პრინცი ფერმან-ფერმანი შახმა დანიშნა ტეგერანის გუბერნატორათ და თავისი სიძე ინყერერი სამდ-დოფილედი, რომელმაც განათლება გერმანიაში მიიღო, ზღვის მინისტრათ.

ამ უკანასკნელ დროს გაავრცელეს ხმები, რომ ეთომეც ახალ შახს განზრახვა აქვა მომავალ წელს ევროპაში იმოგზაუროს. „Indépendance Belge“-ის სიტყვით კი ის მხოლოთ პარიკის მსოფლიო გამოფენის დროსთვის ემზადება ევროპაში წასასვლელათ.

კარცერი და ტიკეტორა.

ძველის ძველი ამბავი.

გუშ[illegible]ნი ჩემს მეგობარს ს. მ. კვ—ის. *)

[illegible]ამ წერილის წაკითხვის შემდეგ ისეთ ბუურაში გავეხეტე, რომ დიდ ხანს ეგონზე არ მოვსულ�ar. ახლა მთლათ დაჯაბნებულათ ეიკრძენი ჩემი თავი. მამის იმედი მქონდა, იქნება იმან მოუღოს ბოლო ჩემ ტანჯვას. მეთქი და ახლა ეს იმედიც დამეკარგა. ამიერიდან მთელი ჩემი არსებით უნდა დავმორჩილებულიყავი უფროსების თვითნებობას, რომ ამით „ქ. ეკნის ბარკათ“ გახდეს თავიდან მომეშორებინა.

ჯერ კიდევ ამ წერილიდან მიღებული შთაბეჭდილების გაფიქრნის ქვეშ ვიყავი, რომ უცებ ვეკრენით თეფორეს ჩამიარა და ხელში, არავის არ დაუნახავს ისე, წერილი ჩამიტოვა: —არავინ დაგინახოს, ისე წაიკითხე და მერე რაც გადაწყვიტეთ, შემატყობინეო, მითხრა მან და წავიდა. —რა ამბავია, გამიელვა თავში, ამდენ ხანს არავინ ჩემს ამბავს არ კითხულობდა და ახლა კი ორი წერილი ზედი ზედ გამომიგზავნეს. ბარათი რაღაც გამოუთქმელი ბოღეარებით გაეხსენ, დაეხედე მაშინვე წერილის ბოლოს. გავსსენებოდი იმას, ვისაც იმედი ყველაზე უფრო ნაკლებად მქონდა. მწერდა მოხუცებული ბიძა ჩემი. მისმა ბარათმა ჩემი გული სიხარულით აუერთოვანა. —„შეეიტყეო, ამბობდა ის სხვათა შორის, რომ შენ საპარობილეში ჩაუგზავნართ, ითმეთ რომ ღენონ გაგხსენებია. მადლობა ღმერთს,

*) ან. „ჯვალი“ № 38.

რომ ეგ კანონი მარტო მოსწავლეებზე ყოფილა, თორემ მაშინ ხომ მე მთელი ოჯახით სპყრობილე-ში ფრდა გადავსახლებულიყავი. უთხარი მაკაო: ცოტ-ცოტა ყველაფერი კარგია და გადაჰარბებული კი არაფერი არ ეარგა-თქო, ჩვენ კაცს რომ ღვინო დაა-კლდება, მას მაშინ ჯანიც მოაკლდება და ჯანი რომ მოაკლდება შრომასაც ვერ შეიძლებს და თავშიც სხვანაირი ქარი ბერავს დაუწყებს-თქო... შენ გული არ გაგიტყდეს, მარჯვეეთ იყავი, კარკაი ისწავლე და მე თუ ცოცხალი ვარ, არაფერს არ დაგაკლებ. ახლაც გიგზავნი ერთი ტაკჭორა ღვინოს, ჩურჩხელებს, ინდოურს, გოჭს და ცოტა სხვა რამესაც. ერთი მაქაუბებს ჩვენებურათ ვფიმასპინძლდი.. აბა შენ იცი, როგორ ყოჩაღთ იქნები... სწავლაში, იცოდე ყველას აჯობე, ვერა არ შეგეცილებენო... არ დაჯაერიანდე, ნურაფრის ნუ გეშინია, გამაკრები..

ეს სატყეები ჩემ გულს განუკურნებელ მალამოთ წაეცხო. ამ წერილმა ჩემი არსება თითქო მთლათ ერთიანათ გაანახლა. გაჰქრა უწინდელი დაჩაგრული მდგომარეობა, მასთან გაშორდა ჩვეულებრივი დაღვრემილობაც, კელავე გამეფდა ჩემში ძველებური სიმაკერცლე, კელავ დამბრუნდა ძველებური სითამამე; მთელი ჩემი სულიერი არსება ამ წამში, ცოტა ხნით მაინც ერთიანათ გამოიცალა. მე ერთი, გათამაშებული შეველსავით შეეკუნტრუშდი, ჩაეიდე წერილი უბეში და ამხანაგებთან გავიქეცი, რომ ისინი ახალი ამბით გამეხარებინა.

— რა გახაროთ, რა გახაროთ! ჩემთვის ერთი ტაკჭორა ღვინო გამოუგზავნიათ, კიდევ ჩურჩხელები და..-

—სსუჭ,—მომაძახეს იქიდან-აქედან და პირზე ხელი მომაფარეს.—ჩუმთ თქვი, არაეინ შეგიტყოს, თორემ იმისთანა ტაკჭორას მოგაკვლენ, რომ თავიც დაგაეიწყდება,—მითხრეს ამით რაღაც სალდუნლო ხმით.

თითქო თავზე ერთი კოკა ცივი წყალი დამასხეს, ისე იმოკვნდა ჩემზე ამ სიტყვებმა, თან ისევ დაეწვა ჩემ არსების ის გამოუთქმელი სიმძიმე, რომელიც ჩემს მოდრეკას ლამობდა.

— ღვინო მოგიციდა? ჩამეკითხა ერთი ჩუმათ. მე ხმა ვეღარ ამოვიღე.

— თქვი, ნუ გეშინია, ჩვენ სიახლოეკე ახლა ჯაშუშთაგანი არაეინ არის!

— მომიციდა მგონია, ეუპასუხე მე უგულებოთ.

— სადან? შეიტყე?

— თედორეს მითხრა.

— ჰოო, აბა მართალი ყოფილა, წაეიდეთ უფროს მოსწავლეებს შეეატყობინოთ.

ამას შემდეგ განკარკულება „უურიოეს“-ზე მოახდინეს. არჩიეს, არჩიეს და გადაწყეტილს, რომ მარტო ტაკჭორა და ცოტა-ოდენი ჩურჩხელი თედორეს პანსიონში უნდა შემოტანა და დაედგა დროებით ძველი ტანისამოსების საწყობ ოთახში, სადაც არაეინ არ შედიოდა უფროსთაგანი. იმ დღეს შაბათი იყო. ყველა რომ ლოცეაზე წაეიდოდა, ჩვენ თითო-თითოთ უნდა გამოეცალოდაეთ ეკლესიიდან, დაგეელია თითო ჭიქა ღვინო, ზედ ჩურხელაც დაგეეკანებინა და დანარჩენი კი უნდა გაგეეგზავნა საწყაეულბლის საათამყოფოში შესანახავათ, სადაც პანსიონთან შედარებით ბეერათ უფრო მეტი თავისუფლება იყო. ზოგს იმ საღამოსეე, ზოგს მეორე დღეს უსათუოთ აეთმყოფობა უნდა მოგეეგონებინა და ამით საავთმყოფოში თავი უნდა ამოკეეყო, სადაც, რა თქმა უნდა, ჩვენ წინ გაიშლებოდა, სუფრა, რომელსაც დაშეენებდა: ჩვენებური შაე ღვინო, შეპაწკინებული ცოგი, ჩასუქებული ინდოური, ქაინტული ყეელი, ქაღის ჭურები და ჭადის ლავაშები; წარმოიდგინეთ, ბიძიას მწვანილიც კი არ დაეიწყებოდა...

დაჯარა საღამის ექვსმა საათმა და ასსწავლებლის გატეხილმა ზარმაც რეკა მოუხშირა. მოსწავლეები რიგ-რიგათ ჩაეკაშკაშრეეს და საყდარში წაეგასხეს. მე რაღაც უცნაურ აღტაკებაში და თან გამოუთქმელ შიშში ეიყავი. ბაგეზე ღიმილი არ შეორდებოდა, მაგრამ ამასთან ფეხებში ახრეტული კანკალი გამირბენდა ხოლმე, ყურები თითქოს ჩამოყრილი მქონდა, მაგრამ თვალები კი ეშმაკურათ იქითაქეთ გარბოდ-გამორბოდა. დიახ, მე მიხარიდა და ეიტანჯეოდი, აღტაკებაში ეიყავი მოსული და ეწუხდი, გულდათ ეგრძნობდი თავს, მაგრამ მაინც ეკანკალებდა. აგერ ერთი „ჩვენთაგანი“ კიდეც გაეედა გარეთ. ის რომ გარეთ გასული დაეინახე, მე ეეღარ მოვიისენენე ჩემს ადგილზე. რაღაც ძალამ მთლათ დამიმორჩილა და ჩემდა უკითხაეთაც ადგილიდან დამაწია. გაეეარე ალმზდელს, შეეჩერდი ცოტა ხან წინ, შეეხედე მას ლმობიერათ და ტუჩებიც გაეკაშაკურე. ჩვენ თითქმის ყველანი ამნაირათ ეთხოვდით ხოლმე მას გარეთ გასეელის ნებას. მან თავი დამიქნია. მე შურულიეით გარეთ გაეექანე. შეეპარე მაშინეე ტანისამოსების საწყობ ოთახში. აეთეალ-ჩაეთვალიერე, მაგრამ ტიკჭორა ეერსად დაეინახე. მერე აეწეე ერთ კუთხეში მიყრილი ტანისამოსი და პატარა კუპრიეელსაც ხელი წაეკეღე, რომელიც კინაღამ გადმოხტა იატაკზე. მისი ხელში დაკავება ძლიეს მოეასწარი, რომ გარედან რაღაც ხმაური მომესმა. ტაკჭორა მაშინეე იატაკზე გეკეკუტრიალე და მე ნელ-ნელა გამოეიპარე. გარეთ ეერაეინ

დაერნახე, მაგრამ მაინც გულის-ფანცქალი თ მიერთბინე ოსთანან, ეინც მე მ-ეფერა.

— რა ამბა

? მომამახეს მაშინეე.

— არის, მაგრამ...

— რაღა, მაგრამ!

— კაცო რაღაც ჩრიგინი მომეწყმა, იქ რომ ეიუეეი.

— ტიკეორა თუ კია, სხეა ნურაფრის ჯაეერი ნუ გაქეს; ახლა პანსიონში ჩეენს მეტი არაეინ არის... ამა წაეიდეთ.

მე წაეიყენეთ და ისინი ჩიქით ხელში, უკან შორა-ახლოს გამომყეენ. შეეედით ოთახში.

— ამა სადაა, დამალული გაქეს?

— არა, აეერ არის, ეუპასუხე და თითიც იმ ადგილ ს მიეაშვერე, სადაც ტიკეორა დაეტოეე. მაგრამ უცებ ტაწში რაღაც ტრაოლამ ვამიარა, თითქოს თაეში მეხი დამეცა და მიწასთან გამასწორა. ტიკეორა ეეკარსად დაეერახე.

— მერმე სადაა! ჩამიფურჩულეს იმათ.

— მე აქ ვიტოეეე...

— მერმე აქ რომ არ არის? რას გაჩერდი, თქეი კაცო! აქ თუ დატოეე სად წაეიდოდა?

— მე რა ეიცი! ტიკეორა მრგალი იყო, იქნება სადმე გადაკეტრიალდა. ამიაეე, როგორც იყო ხმა. დაეუწყეთ ძებნა. მთლათ გადაეატრიალეთ იქაურობა, ჩიტრჩხელა ენახეთ და ტიკეორა კი ეერა. თითქო რამემ ჩაყლაპა ან ფრთები გამოესხა და გაფრინდა. გაბეკეცბული კარგა ხანს ეეუმხერდით ერთმანეთს და ეერაფერი კი ეერ მოგეეფიქრა. მერმე ერთს წამოცდა:

— ალბათ ესეე თედორე წაიღებდაო!.. ყველა თედორესთან გაეიქეცით.

თედორემ რომ ეს ამბაეი შეიტყო „იტეკლიეს“ თავში ხელი—ეაი! რაეა დაეღუპულეართ ამდენი კაცი! ტიკეორაი სწორეთ დაკიოული იქნება. დაიწყებენ ამაზე გამოძიებას და მეც ხათაბალაში გავეტი და თქეენცაო. ჯერ ყველამ იფარეთ, დაუმატე მან, ტიკეორაი, რას ჭმეა არც კი ეიეითოქეა, ფუხარეთ, და თუ საქმე წახეეს, მერმე რამე ეურდა მოეიფიქროთო...

III.

რამდენიმე წამში ეს ამბაეი, თითქმის ყველა ქოსწეალებმა იცოდა. საყდარშეე ეკითხებოდენ ერთმანეთს:—რა ტ-ეკორა! ან რა დამართეა?

— იმისთეს, ეკერ რომ დეს, გამოუეზიენით სოფლიდან, მაგრამ... გაფრენილაო, უპასუხებდენ და ლიმილით ჩეესყენ გამოიხედაენ. ლოცეა გთაეედ. საღამოს თემრონიაც დაკლიეთ და ჩეენ სამეცადინო ოთახში გაეეგზავნეენ. ყველა ტიკეორაზე ლაპარაკობდა. ზოგი სიცილით სკვდებოდა და ზოგი კი გულის კანკალით მართალი ამბის შეტყობას ელოდებოდა. მე თან-და-თან სასოწარკეეთილებაში ეეყრდებოდი. მოსწაელეები მანუეგეშებენ და კიდეც მარწმუნებდენ, რომ პანსიონის ლოთი მოსამსახურე ტიკეორას თეალს შეაესწრებდა და მოიპარადაო. საწყენარო ის არის, რომ ღენონ დაკვეკარა, თორემ სამშაური აქ არაფერი არ არისო.

— ღენონს თქეენ ჭირი ეწყეია, იმის დარდი ეისა აქეს, მაგრამ თუ დაეერილია, მაშინ ხომ დაეიღუეე კაცო, ხომ გამომაგდებენ უსათუოთ და რაღა მეშეეედება, სათ წაეიდე!..

— ეჰ, არაეერი არ იქმ�, ნუ გეშინია! თუ ეინმეგან რამე გეთხოსა, პირდაპარ იფარე, მეუბნებოდენ ისინი.

დარბაზში მაინც ისე თამამათ შეეედი, თითქოს არაეერ დანაშაულობას არ ეგრძნობდი, მაგრამ აღმზდელის საწერ მაგიდას რომ დაეუახლოდი, სახეზე ერთიანათ გაეფითრდი და ფეხიც ეეკარ მოეიცავლე.

მაგიდის წინეკი მაუდზე წამოკოტრიალებულა არხეინათ ჩემი ტიკეორა და უცბო ფერად თონთოლობს. აღმზდელი მოჯდომია გეერდში და თითით ეთამაშება. ხან დაეჭერს საჩეენებელ თითს და ხან გამოსწეეს. ღენონ ამის მიზეზით თამაშობს, ტიკეორა ცოცხალ არსებასაეით ინძრეეა და აღმზდელის სიხარულს კი საზღეარი არა აქეს...

ერთი წამი კიდეე და მუხლებიც მომეკეცებოდა, რომ აღმზდელს არ შემოეეეერა:

— ჰაეა, რას გაჩერდი! ეს, ეს, რა ჰქეია, ეს დაღუეეეოს ღმერთმა, რაღაცა რომ ჰქეია, თხის ტყაეიანან რომ აკეთებენ, ან ეს, გადაუსეა ტიკეორას ხელი—ეს შენია?

— არა, წამომცდა უცებ დაუფიქრებლათ.

— ყველი რომ „არას“ ინახთ, ეისია თქეი, თორემ, ხომ შეეტყობთ მაინც და მერმე უარესია.

— არ გატყდეო, მამხნეებდენ სხეები.

აღმზდელი კი სათვალთან ეკითხებოდა ყველას და ყველა რა თქმა უნდა პირ-და-პირ უარს ეუბნებოდა. ამასობაში ზედამხედეელთან გამოგზავნილი კაცეკე მოეიდა და აღმზდელს შემდეგი ბრძანება მოუტანა:—„მოაჭდინეთ სასტეკეი გამძიგნა, შეიტეეთ უსათუოთ ეინ განიზრახა პანსიონში ლოთობა! ეის ეკუთვნის შემტარნილი ღენონ. ეს ამბაეი მოხსენდება სასწაელებელის გაგეკეს და ვანაჭენსაკ ის დასდებს. ყოეელივე ღონისძიება უნდა ეიხმაროთო, რომ ის ტალახში ამოსერილი ღორი, რომელიც ასს სხეა ღორს ტალახსა ცხებს, თავიდან მოეშოროთ და აქედან გაეგზეთ. თუ არაეინ გატყდეს, შეიდგინეთ

სიეკეო მოსწყალეგების სია... ტიკჭორა არ გახსენათ, ისე ხელიქმული უჯრაში ჩაჰკეტეთ. მე უქეიფობის გამო ამიკლ ეეღარ მოედიეარ''.

აღმზდელმა დაიწყო გამოძიება, მაგრამ იმ ბიჭმა, რომელიც თურმე გეათვალიერებდა და რომელმაც ტიკჭორა მოგეტაცა, ჩვენი გვარები არ იცოდა და პირდაპირ ჩვენება კი ეერ გაგეგო, რადგანაც გამოცდილებით იცოდა, რომ ამსთანეს ბეერი მოხვდებოდა გვეერდებში. ჩვენ კი ყველა უარზე ეოფილეთ. ასე რომ ბეერი ეერაფერი შეტყეს, ისეე შეადინა აღმზდელმა სია, რომელშიაც შეიდი კაცი მოაკლია და დაგეემუქრა, რომ შეიდეკე ხელიდან საწყალებელს გამოეთხოვებინარო. ზედმეხეველთან რომ ამ სიის გაგზავნას პირობდა, მე ეეღარ მოეთმინე, რომ ჩემი გულ-სათვის სხვები დასჯილიყეენ და აღმზდელს პირდაპირ გამოეუცხადე, რომ ტიკჭორა ჩემია, თუმცა ლოთობას კი არ ეპირობდი-მეთქი.

ამას შემდეგ აღმზდელმა, რასაკეირეელია, საჭიროთ დაინახა მე გაეელანძღე და დაეტუტქნე და ზედამხედველთანაც საჩქაროთ წერილი გაეგზავნა, რომელშედაც ატოთნინება სასისარულო ამბავს — სასტიკ გამოძიებას შემდეგ ლოთი ამოეაჩინეო.

მერმე მან გამოსწია მაგიდას უჯრა, ჩაღო შიგ ტიკჭორა, დაკეტა ნაგვარგებთან, ჩაიდვა ვასაღები მარჯვენის ჯიბეში და თითონაც იქვე მოუჯდა...

ალერ ღამის თორმეტი საათიც შესრულდა—უმეტოროს მოსწყალებმა ხომ ცხრა საათზე დაიძინეს და უფროსებიც თერმეტზე მოლაგ მოლაგდენ. ყველა ალაპარაკა ამ უკუღმართმა ტიკჭორამ, ყველა ალიღეკა ჩემსა მდგომარეობამ, მაგრამ ვის რა უნდა ექნა! სავსებით დაეემორჩილეთ ჩვენ ბეეს და ღიღი აღშეოთებით მეორე ღიღს ეეღოდთ. ყველამ მოისეენა. ყველამ დაიძინა. მხოლოთ მე ხან ერთ გვერდზე გადაეტრიალდებოდი და ხან მეორეზე, თან ცხარე ცრემლები თვალთაგან მეკეიოდენ. ეწყეეღოდი ჩემ გარეშის ღიღს, ჩემ მშობლებს, ჩემ ბიძიას, სასწალებლებს და თან სულ ყველს. ჩემი გამოგდება საეკეო ალარ იყო. ღიან, უნდა გამოეეგდეთ და მერე რისთვის? — ლოთობისთვის. ღიან, ლოთობისთვის! ამაზე უფრო სამარცხენო გამოგდება შეიძლება?! რაღა შემეძლება! სათი წაეიდე? მამა ხომ სახლშიც ალარ მიმიშვებს! რა ექნა, რა მოეიფქრო!

ღმერთო, ღმერთო, მოხეედ ჩემ საცოდაობას, ნუ დამტანჯავ უდანაშაულოთ. მხოლოთ ახლა, მხოლოთ ერთხეერ გადამარჩინე ვარსაკეღლისაგან. ამ ერთხელ მაპატიე, ნუ გამოგგდებინეს აქედან ჩემ თავს და მერმე თუ ცოტა რამე დავაშავო, თუ უნდათ გამომგდონ, კი არა, ფეხებითაც ჩამომკიდონ! ღმერთო, ღმერთო!..

ცრემლებმა მთლათ დამისეეღეს ბალიშიც. მზრალი ადგილი ალარსათ იყო, ბალაში გადაებრუნე, მეც მეორე გვერდზე გადაებრუნდი. ბალაშის მეორე მხარე სან�ეეცვა ჩემ გახურებული სახეს. ამ სიცეეემ ცოტათი გამომაფიზხოო გამოურკეეეელი ბუნაწინაგან. თანაც ჩემ მდგომარეობას ნამდე

ქუბაში იყო. მე ფეხები მიკანკალებდა. მან ახირებული ხრიტინი ამოიფრქვა. ამან ცოტა გამამხნევეს, დაავაელე სკამი ხელი და ტანისამოსებიანთ გარეთ გამოვიტანე. გასაღები მოვნახეთ. უჯრა გავაღეთ და ტიკჭორაც ამოვიღეთ.. მაკრამ უწინ ტიკჭორა ჩამრგვალებული იყო. ახლა კი გაგრძელებულიყო. ეტყობოდა, ღერნო ზღო